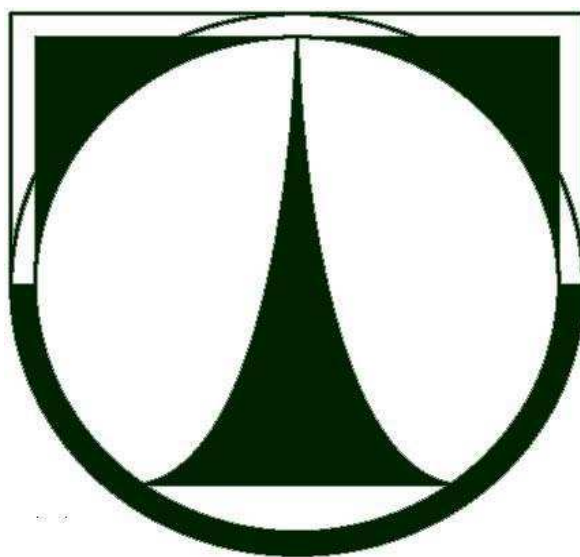

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Zuzana Šuchmanová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání

The Return of Investment in the University Education

DP - EF - KPE - 2012 - 80

Bc. Zuzana Šuchmanová

Vedoucí práce: Ing. Švermová Pavla, Ph.D., Katedra podnikové ekonomiky

Konzultant: Ing. Miloslav Sýkora, Albeco spol. s.r.o.

Počet stran: 89

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 10. 2. 2012

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon
č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60-školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských
práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma
povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne
požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě
konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci, 10. 2. 2012

vlastnoruční podpis

Anotace

Diplomová práce s názvem *Návratnost investice do vysokoškolského vzdělání* pojednává o problematice efektivnosti terciárního vzdělání v České republice, Austrálii a Velké Británii. Cílem této práce je porovnat zmíněné vzdělávací systémy, zjistit, který z těchto systémů je nejefektivnější dle zvolených kritérií, a dále odpovědět na otázku, zda se peněžní prostředky investované do vysokoškolského vzdělání vrátí. Tato práce se nezabývá celým vzdělávacím systémem výše uvedených zemí, nýbrž pouze vysokoškolským vzděláním. Projekt diplomové práce je rozdělen do dvou částí, které se skládají z pěti kapitol. První část (kapitoly 1 až 4) je věnována popisu jednotlivých systémů vzdělání, v kapitole 4 je nastíněna plánovaná reforma terciárního vzdělání v ČR. Kapitola 5 je věnována hodnocení a porovnávání jednotlivých systémů pomocí dotazníku. V závěru této kapitoly jsou zrekapitulovány příčiny neefektivnosti terciárního vzdělání v ČR a navržena řešení pro lépe fungující systém vysokoškolského vzdělání v ČR.

Klíčová slova

Vzdělání, školství, vzdělávací systém, terciární vzdělání, vysokoškolské vzdělání, reforma, financování, efektivnost, návratnost, školné, komparace, Česká republika, Austrálie, Velká Británie.

Annotation

This Diploma work named *The Return of Investment in the University Education* deals with efficiency of university education in the Czech Republic, Australia and Great Britain. Purpose of this work is to compare these educational systems, to find out which one is the most effective according to chosen criterions and to answer the question, if the money invested in the university education will come back. This work does not deal with whole educational system of these countries but only with the university education. The project is divided in two parts consisting of five chapters. First part (chapters 1 - 4) deals with characterization of individual educational systems. Chapter 4 describes planned reform of university education in the Czech Republic. Chapter 5 compares and rates individual systems by using a questionnaire. Ending of this chapter recaps causes of inefficiency of university education in the Czech Republic and proposes improvements of university educational in Czech Republic.

Key words

Education, schooling, education system, university education, reform, funding, financing, efficiency, returnability, tuition, comparison, Czech Republic, Australia, Great Britain.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce Ing. Pavle Švermové, Ph.D. za vedení diplomové práce, čas strávený při konzultacích a také za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při zpracovávání mé diplomové práce.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat mé rodině a přátelům za pomoc, psychickou podporu a zázemí, které mi poskytli při mém studiu.

OBSAH

Seznam ilustrací a tabulek.....	12
Seznam použitých zkratk.....	13
Úvod.....	15
1 Školský systém v České republice.....	16
1.1 Základní informace o vzdělání v ČR.....	16
1.2 Funkce různých orgánů.....	18
1.3 Výdaje na vzdělání.....	19
1.4 Kvalita škol.....	19
1.5 Předškolní vzdělávání.....	19
1.6 Základní vzdělání.....	21
1.7 Vyšší sekundární vzdělání.....	24
1.7.1 Vzdělání na středních školách.....	24
1.8 Postsekundární vzdělání.....	30
1.9 Terciární a další vzdělání.....	31
1.9.1 Terciární vzdělávání.....	31
1.9.2 Další vzdělávání.....	36
2 Školský systém v Austrálii.....	37
2.1 Základní informace o Austrálii.....	38
2.2 Vzdělávací systém v Austrálii.....	38
2.3 Orgány pro řízení vzdělávacího systému.....	39
2.4 Financování školství.....	39
2.4.1 Financování vysokého školství.....	39
2.5 Předškolní vzdělávání.....	41
2.6 Primární vzdělávání.....	41
2.7 Sekundární a vyšší sekundární vzdělání.....	42
2.8 Terciární a další vzdělávání.....	42
3 Vzdělávací systém Velké Británie.....	45
3.1 Základní informace o Velké Británii.....	45
3.2 Vzdělávací systém ve Velké Británii.....	47
3.3 Orgány pro řízení vzdělávacího systému ve VB.....	47
3.4 Financování školství ve VB.....	48

3.5 Předškolní vzdělání.....	49
3.6 Primární vzdělání.....	49
3.7 Sekundární a postsekundární vzdělání.....	49
3.8 Terciární a další vzdělání.....	50
4 Plánovaná reforma terciárního vzdělání v ČR.....	52
4.1 Význam terciárního vzdělání.....	52
4.2 Nutnost změn v systému terciárního vzdělání.....	52
4.3 Hlavní poslání institucí terciárního vzdělání.....	53
4.3.1 Vzdělání.....	53
4.3.2 Věda a výzkum.....	53
4.3.3 Třetí role terciárního vzdělání.....	54
4.4 Změny ve struktuře systému terciárního vzdělání.....	54
4.5 Model řízení vysokých škol.....	55
4.6 Systém financování terciárního vzdělání.....	56
4.7 Stejně možnosti vzdělání pro všechny.....	58
4.8 Změny v předškolním, základním a středním vzdělání.....	59
5 Zhodnocení efektivnosti zmíněných systémů.....	61
5.1 Etapy tvorby dotazníku.....	61
5.2 Vyhodnocení jednotlivých systémů dle kritérií.....	63
5.2.1 Obecné informace.....	63
5.2.2 Způsob financování studia.....	64
5.2.3 Výdaje studenta při studiu za jeden školní rok.....	65
5.2.4 Forma přijímacích zkoušek.....	68
5.2.5 Průběh výuky.....	70
5.2.6 Forma ukončení studia.....	73
5.2.7 Přístup učitelů.....	74
5.2.8 Příprava pro vstup na trh práce.....	74
5.2.9 Komparace příjmů vysokoškolských absolventů.....	76
5.3 Celkové zhodnocení systému ČR a mé návrhy.....	78
5.3.1 Zhodnocení systému ČR.....	78
5.3.2 Návrhy na zlepšení systému terciárního vzdělání v ČR.....	78
Závěr.....	83

Seznam použité literatury.....	85
--------------------------------	----

Seznam ilustrací a tabulek

Seznam ilustrací

Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému v ČR.....	17
Obr. 2. Schéma systému vzdělávání v Austrálii.....	37
Obr. 3. Schéma systému vzdělávání ve VB.....	46
Obr. 4. Způsob financování studia v ČR.....	64
Obr. 5. Způsob financování studia v Austrálii.....	64
Obr. 6. Způsob financování studia ve VB.....	64
Obr. 7. Výdaje studenta během studia v ČR za 1 školní rok v eurech.....	65
Obr. 8. Výdaje studenta během studia v Austrálii za 1 školní rok v eurech.....	65
Obr. 9. Výdaje studenta během studia ve VB za 1 školní rok v eurech.....	66
Obr. 10. Forma přijímací zkoušky v ČR.....	68
Obr. 11. Forma přijímací zkoušky v Austrálii.....	69
Obr. 12. Forma přijímací zkoušky ve VB.....	69
Obr. 13. Forma výuky v ČR.....	70
Obr. 14. Forma výuky v Austrálii.....	70
Obr. 15. Forma výuky ve VB.....	71
Obr. 16. Způsob ukončení studia v ČR.....	73
Obr. 17. Způsob ukončení studia v Austrálii.....	73
Obr. 18. Způsob ukončení studia ve VB.....	73
Obr. 19. Průměrné platy absolventů VŠ v ČR dle odvětví.....	76
Obr. 20. Průměrné nástupní platy absolventů VŠ v některých městech ČR.....	77

Seznam tabulek

Tab. 1. Počet vyučovacích hodin v ČR dle zákona.....	22
Tab. 2. Podíl soukromých výdajů na terciárním vzdělání.....	67
Tab. 3. Míra nezaměstnanosti dle dosaženého vzdělání.....	75
Tab. 4. Průměrný měsíční příjem dle úrovně vzdělání.....	75
Tab. 5. Čisté příjmy lidí ve věku od 25 do 64 let dle stupně vzdělání.....	75
Tab. 6. Vlastní výpočet veřejných výdajů na 1 vysokoškolského studenta.....	79

Seznam použitých zkratk

APEC	Asia-Pacific Economic Cooperation (Asijsko-pacifické hospodářské společenství)
ANZUS	Australia, New Zealand, United States (Tichomořský pakt bezpečnosti)
AUD	australský dolar
B.A.	Bachelor of Arts
Bc.	bakalář
BcA.	bakalář umění
B.Sc.	Bachelor of Science
CRICOS	Commonwealth Register of Institutions and Courses for Overseas Students
ČR	Česká republika
ČVUT	České vysoké učení technické
DiS.	Diplomovaný specialista
D.Phil.	Doctor of Philosophy
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
GBP	Britská libra
GSCE	General certificate of secondary education
HDP	hrubý domácí produkt
HECS	Higher Education Contribution Scheme
HEFCE	Higher Education Funding Council for England
HESA	Higher Education Support Act
Ing.	inženýr
Ing.A.	inženýr architekt
JUDr.	doktor práv
M.A.	Master of Arts
M.B.A.	Master of Business Administration
MDDr.	zubní lékař
Mgr.	magistr
MgrA.	magistr umění

M.Phil.	Master of Philosophy
M.Res.	Master of Research
M.Sc.	Master of Science
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MUDr.	doktor medicíny
MVDr.	doktor veterinární medicíny
NATO	the North Atlantic Treaty Organisation (Severoatlantická aliance)
NZ	Nový Zéland
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
PharmDr.	doktor farmacie
Ph.D.	doktor
PhDr.	doktor filozofie
RNDr.	doktor přírodních věd
RTO	Registered Training Organisations
RVP	Rámcové vzdělávací programy
RVP PV	Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání
ŠVP	Školní vzdělávací programy
TAFE	Technical and further education
ThD.	doktor teologie
ThDr.	doktor teologie
UK	United Kingdom
UNESCO	..United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu)
VB	Velká Británie
VET	Vocational Education and Training
VOŠ	vyšší odborná škola
VSF	Veřejný studijní fond
VŠE	Vysoká škola ekonomická

Úvod

Tato práce se snaží popsat vzdělávací systémy třech vybraných zemí a nastínit problematiku terciárního vzdělání. Tento projekt se nezabývá problematikou celého vzdělávacího systému, ale pouze vysokoškolským vzděláním. Důvodem pro výběr tohoto tématu byla zejména plánovaná reforma terciárního vzdělání, která je nyní v České republice aktuální.

Díky globalizaci mají studenti možnost studovat jeden semestr či rok v zahraničí, což jim nabízí další možnosti při výběru zaměstnání díky získané znalosti cizího jazyka. Studenti si po ukončení studia mohou vybrat, zda se budou ucházet o práci v jejich rodné zemi nebo zda odcestují za prací do zahraničí. Tento jev pracujících absolventů v zahraničí je stále více častý. Proto je nutné, aby vzdělávací systémy zemí byly co nejvíce konkurenceschopné.

Tato práce je rozdělena do pěti kapitol. První tři kapitoly, které patří do teoretické části, jsou zaměřeny na seznámení čtenáře se vzdělávacími systémy České republiky, Austrálie a Velké Británie. Je zde také nastíněn systém financování terciárního vzdělání zmíněných zemí (kontinentu). Čtvrtá kapitola je věnována plánované reformě terciárního vzdělání České republiky. Praktickou částí lze nazvat pátou kapitolu, v níž jsou zhodnoceny jednotlivé vzdělávací systémy. Nástrojem pro toto hodnocení se stal dotazník. V závěru diplomové práce jsou znovu shrnuty závěry o vzdělávacích systémech a navrženy změny, které by mohly vést k tomu, aby i český vzdělávací systém byl více efektivní a konkurenceschopný.

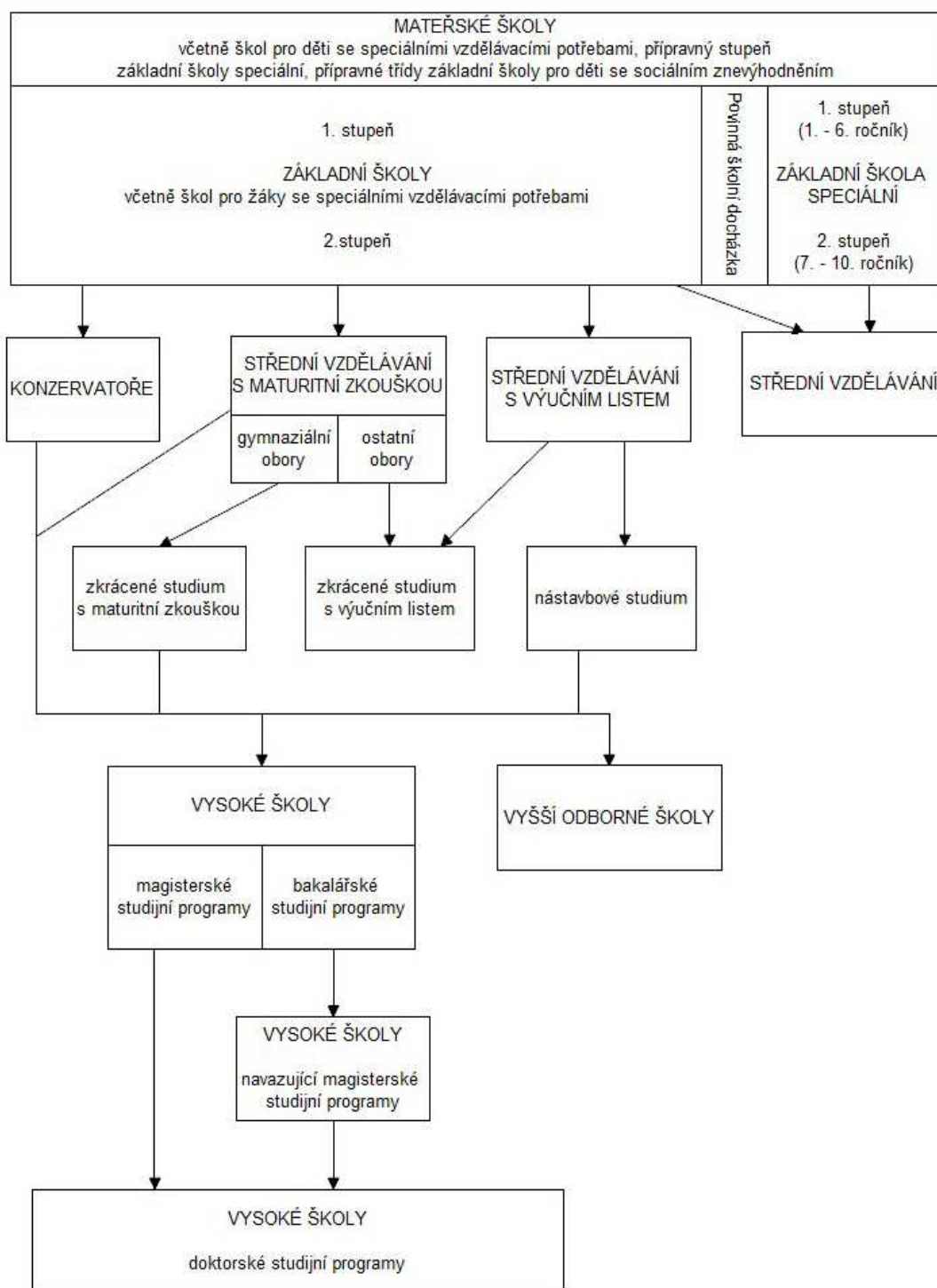
1 Školský systém v České republice

1.1 Základní informace o vzdělání v ČR

Česká republika je parlamentní demokracií a její veřejnou správu zabezpečuje státní správa a samospráva. Rozhodující funkci ve státní správě mají jednotlivá ministerstva - školství má na starost Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Územní samospráva se skládá ze dvou stupňů - obcí a krajů. Ty mají dvojí působnost - samostatnou a přenesenou. V rámci samostatné působnosti zajišťují mimo jiné školství.

Práva občanů a povinnosti státu vůči vzdělání udává Listina základních lidských práv a svobod. Český vzdělávací systém se řídí především zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání a zákonem č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Další důležité zákony jsou zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, zákon č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních.

Nepovinné předškolní vzdělání zajišťují dětem ve věku od 3 do 5 let mateřské školy. Žáci od 6 do 15 let mají povinnou devítiletou školní docházku většinou na základních školách nebo od druhého stupně mohou pokračovat na gymnáziích nebo konzervatořích. Dále následuje nepovinné vyšší sekundární vzdělání (15 - 18 let). Pokud je zakončeno vyšší sekundární vzdělání výučním listem, lze pokračovat nástavbovým studiem s maturitou nebo si lze rozšířit kvalifikaci zkráceným studiem. Pokud je vyšší sekundární vzdělání zakončeno maturitou, lze pokračovat na terciární úrovni na vyšších odborných školách nebo na vysokých školách. Studenti s maturitou mají také možnost rozšířit si kvalifikaci v postsekundárních programech středních škol, což se nazývá zkrácené studium. Tento školský systém je zachycen v následujícím schématu. [1]

Zdroj:[2]

Obr. 1. Schéma vzdělávacího systému v ČR

Obrázek č. 1 znázorňuje schéma vzdělávacího systému ČR. Žáci ve věku od 3 do 5 let mohou nepovinně navštěvovat mateřské školy. Povinnou školní docházku zajišťují

základní školy (1. - 9. ročník) a základní školy speciální (1. - 10. ročník) pro děti od 6 let, které jsou rozděleny na první a druhý stupeň. Od druhého stupně mohou žáci nastoupit na víceletá gymnázia či konzervatoře (osmileté). Po absolvování základní školy nebo základní školy speciální následuje nepovinné vyšší sekundární vzdělání - ze základních škol mohou žáci pokračovat středním vzděláváním s maturitní zkouškou (gymnaziální a jiné obory), středním vzděláváním s výučním listem nebo středním vzděláváním a ze základních škol speciálních mohou žáci pokračovat středním vzděláváním, po jehož absolvování mohou vykonávat jednoduché práce. Střední vzdělání s maturitní zkouškou zajišťují gymnaziální a ostatní (obchodní akademie, lycea,...) obory. Pro studenty s maturitou, kteří se chtějí více vzdělávat, je možné pokračovat zkráceným studiem s maturitní zkouškou (1 - 2 roky) nebo zkráceným studiem s výučním listem. Získají tak druhou maturitu či výuční list k maturitě. Také studenti s výučním listem mohou získat druhý výuční list zkráceným studiem s výučním listem nebo mohou pokračovat nástavbovým studiem s maturitou.

Po úspěšném zakončení studia s maturitou či nástavbového studia může student pokračovat na další úroveň vzdělání, a to na vysoké školy nebo vyšší odborné školy. Vysoké školy nabízí bakalářské a magisterské studijní programy. Po absolvování bakalářského studijního programu může student pokračovat na navazující magisterský studijní program a po absolvování tohoto programu na doktorský studijní program. Pokud student absolvuje magisterský studijní program, může pokračovat rovnou na doktorský studijní program. Absolvent doktorského studijního programu získá nejvyšší možné vzdělání v ČR.

1.2 Funkce různých orgánů

Na výkonu státní správy se podílí ředitelé škol a školských zařízení, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady, Česká školní inspekce, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) a jiné ústřední orgány. Správním orgánem u vysokých škol je MŠMT. U státních škol jsou správními orgány MŠMT a jejich zřizovatelé - Ministerstvo obrany ČR a Ministerstvo vnitra ČR. Školskou samosprávu zajišťují školské rady, obce a kraje. Vysoké školy jsou samy samosprávné instituce. Všechny školy mají právní subjektivitu. Ředitelé škol jsou zodpovědní za kvalitu a efektivitu vzdělávacího

systému, za hospodaření školy, za nábor nových pracovníků, za jejich propouštění a za komunikaci mezi zřizovatelem a veřejností. Zřizovatelé škol mají dle zákona povinnost zřídit školskou radu, která se stará o to, aby se rodiče, zletilí žáci, zřizovatelé, zaměstnanci a ostatní podíleli na správě školy. Veřejné vysoké školy jsou zcela autonomní, ovšem státní vysoké školy, mezi které patří Univerzita obrany a Policejní akademie ČR (zřizovatelem jsou příslušná ministerstva), mají autonomii omezenou. [1]

1.3 Výdaje na vzdělání

Výdaje na vzdělání jsou získávány především z veřejných zdrojů. Systém financování je založen na metodě per capita (na hlavu). Zřizovatelé škol a školských zařízení (kraje a obce) poskytují další prostředky ze svých rozpočtů. Tyto prostředky jsou získány většinou z centrálních daní. Všechny školy mohou získávat zdroje např. od sponzorů nebo jinými způsoby.

Veřejným vysokým školám je poskytnut dle zákona vlastní majetek, se kterým hospodáří. Státní vysoké školy financují jejich zřizovatelé. Na soukromých a církevních vysokých školách se platí většinou školné, které není regulované. U církevních škol to není tak běžné. Soukromé školy jsou dotovány krajskými úřady a církevní školy přímo MŠMT. [1]

1.4 Kvalita škol

Česká školní inspekce je orgán státní správy, který podléhá MŠMT a hodnotí jednotlivé školy a školská zařízení. Tato inspekce kontroluje a hodnotí výsledky vzdělávání, kvalitu správního a pedagogického řízení, pracovní podmínky učitelů, vyučovací materiály a vybavení, využívání finančních prostředků a dodržování závazných předpisů.

Ředitel je hodnocen zřizovatelem a hodnotí učitele. Kvalitu vysokých škol má na starost Akreditační komise, která hodnotí činnost a kvalitu vysokých škol a výsledky zveřejňuje. [1]

1.5 Předškolní vzdělávání

Do 3 let věku mohou děti navštěvovat jesle, které ovšem spadají pod Ministerstvo zdravotnictví ČR. Předškolní vzdělávání je určeno pro děti od 3 do 6 let, ovšem často se ho

účastní i děti starší s odkladem povinné školní docházky a zřídka také děti mladší. V České republice není předškolní vzdělávání povinné. Předškolní vzdělávání zajišťují mateřské školy, pro děti se zdravotním postižením jsou zde speciální mateřské školy. Do předškolního vzdělání patří také přípravné třídy zřizované při základních školách pro děti se sociálním znevýhodněním (jedná se o šestileté děti s odkladem povinné školní docházky) a dále pak přípravný stupeň základní školy speciální pro děti s těžkým mentálním postižením. Obec má povinnost zařídit dítěti (s trvalým bydlištěm v místě obce) rok před zahájením povinné školní docházky místo v mateřské škole.

Předškolní vzdělávání má za úkol rozvíjet osobnost dítěte, připravit ho na povinnou školní docházku a vyrovnat nerovnosti ve vývoji dětí před vstupem na základní školu. Mateřské školy jsou většinou samostatné právní celky, které se řídí školským zákonem a jsou financovány zřizovateli. Náklady na mzdy a pomůcky jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Za poslední rok v mateřské škole se ve veřejných a státních školách neplatí. Co se týče stravování, to je zčásti hrazeno rodiči.

Do mateřské školy se přednostně přijímají děti, které mají před sebou poslední rok před nástupem povinné školní docházky. Všechny děti, které nastupují do mateřské školy, musí mít za sebou povinná očkování. Mateřské školy jsou v provozu od 1. září do 31. srpna, od pondělí do pátku 10 - 11 hodin denně. V červenci a srpnu může být provoz přerušen nebo omezen a dětem může být zajištěna jiná mateřská škola. V mateřské škole se děti učí, hrají hry, chodí na vycházky, spí a stravují se.

Mateřskou školu navštěvuje průměrně 62,7 dítěte (údaje z roku 2008/2009). Pokud je v mateřské škole pouze jedna třída, je minimální počet dětí ve třídě 15, a pokud je ve škole více tříd, pak je minimální počet dětí ve třídě 18, maximální potom 24. O skupinu dětí se starají jeden až dva učitelé. Třídy mohou být rozděleny podle věku, pokročilosti nebo mohou být smíšené.

Obsah vzdělání je obsažen v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělání (tzv. RVP PV), který byl vydán MŠMT v roce 2004. Tento program je rozdělen do kategorií Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Výuka v mateřských školách může být obohacena o výuku cizích jazyků, plavání,

umělecké aktivity, řečovou terapii nebo programy pro nadané děti. [1]

1.6 Základní vzdělání

Základnímu vzdělávání můžeme říkat povinná školní docházka. Obsahuje primární a nižší sekundární vzdělání. Toto vzdělání by mělo žáky seznámit se základy všeobecného vzdělání. Základní vzdělání se řídí školským zákonem z roku 2004 a organizace základního vzdělávání a školního roku je zahrnuta ve vyhlášce MŠMT o základním vzdělávání.

Povinná školní docházka byla stanovena na dobu 9 let v základních školách, od 6. nebo 8. třídy na víceletých gymnáziích nebo na osmileté konzervatoři. Základního vzdělání se mohou účastnit děti od 6 do 15 let, nejdéle se pak mohou účastnit žáci do 17 let, kteří končí na konci školního roku, ve kterém tohoto věku dosáhli. Devítiletou docházku na základní škole rozdělujeme na 2 stupně - první stupeň tvoří žáci 1. - 5. tříd a druhý stupeň žáci 6. - 9. tříd. Žák s úspěšně ukončeným základním vzděláním dosahuje stupně základní vzdělání. Školským zákonem bylo schváleno individuální vzdělávání, které povoluje ředitel školy, pod kterou žák spadá, a je povoleno pouze žákům na prvním stupni základní školy, na druhém stupni je pak ověřováno.

Základní školy zřizují hlavně obce a mohou být spojeny se školami mateřskými. Žáci, kteří mají speciální vzdělávací potřeby, mohou navštěvovat normální třídy. Pokud je to nutné, jsou pro žáky se zdravotním postižením zřízeny třídy s upravenými vzdělávacími programy. Žáci, kteří trpí těžkým mentálním postižením, více vadami nebo autismem navštěvují speciální základní školy. V obci může být otevřena třída nebo škola se vzděláváním v jazyce národnostní menšiny.

Za základní vzdělávání ve veřejných a státních základních školách se neplatí. Žáci mají od základní školy k dispozici učebnice a učební texty, které jsou kontrolovány ministerstvem školství. Žákům, kteří navštěvují první ročníky základních škol, jsou učebnice a texty ponechány a dostávají i některé základní školní potřeby. Výdaje rodičů činí příspěvky na osobní školní potřeby, na některé učební materiály, na činnosti vyvíjené mimo areál školy (plavání, lyžařský kurz, škola v přírodě,...), částečně hradí stravování, školní družinu a

dále hradí zájmové kurzy.

Do základní školy je přijato dítě, jemuž k 1. září daného školního roku bylo 6 let. To, zda je zralé, se rozhoduje při zápisu. Pokud dítě zralé není, chodí dále do mateřské školy nebo navštěvuje přípravnou třídu zřízenou základní školou. Přípravné třídy jsou třídy s malým počtem žáků, ke kterým se přistupuje individuálně. Do první třídy může nastoupit na požádání jeho zákonného zástupce i žák, kterému bude 6 let v době od počátku školního roku až do konce roku kalendářního a který je tělesně a duševně vyspělý. Žák chodí do základní školy ve svém školském obvodu, ovšem rodič může vybrat i jinou školu. Školní rok začíná 1. září a končí 31. srpna. Zahrnuje dvoutříměsíční letní prázdniny v červenci a srpnu, jeden týden jarních prázdnin, dále podzimní, vánoční a velikonoční prázdniny a prázdniny na konci 1. pololetí. Jedna vyučovací hodina je dlouhá 45 minut. [1]

Tab. 1. Počet vyučovacích hodin dle zákona

1. stupeň	2. stupeň
1.třída 18 - 22 hodin	6.třída 28 - 30 hodin
2.třída 18 - 22 hodin	7.třída 28 - 30 hodin
3.třída 22 - 26 hodin	8.třída 30 - 32 hodin
4.třída 22 - 26 hodin	9.třída 30 - 32 hodin
5.třída 22 - 26 hodin	

Zdroj: [3]

Třídy na základních školách jsou rozděleny podle věku, pouze na prvním stupni mohou být věkově smíšené třídy. V jedné třídě je minimálně 17 a maximálně 30 žáků. Škola se samostatným prvním stupněm má ve třídě minimálně 10 - 15 žáků. V České republice se uplatňuje dvoustupňová struktura vzdělávacích programů. Ředitel školy stanovuje školní vzdělávací program, který musí být v souladu s rámcovými vzdělávacími programy a podmínkami školy. Základní školy se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělání (RPV ZV). Dobíhající vzdělávací programy se řídí ještě Standardem základního vzdělávání, podle kterého mohou školy učit do konce školního roku 2011 v 5. ročníku.

Podle RPV ZV je obsah vzdělávání rozdělen do devíti základních vzdělávacích oblastí - Jazyk a jazykové komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví a Člověk a svět práce. Tyto oblasti obsahují další obory, které musí zahrnovat povinný vzdělávací obsah. Žáci s vyšším mentálním postižením se řídí samostatným Rámcovým vzdělávacím programem pro základní školu speciální.

Ve školách je možné vyučovat náboženství - školy ho většinou vyučují jako nepovinný předmět, ovšem musí se na něj přihlásit alespoň 7 žáků.

Učitel se sám rozhoduje v tom, jaké vyučovací metody bude používat. Všechny učebnice musí být schváleny MŠMT. Při vyučování mohou být používány i další učebnice a učební texty, které musí být v souladu s cílem vzdělávání. Za to, jaké učebnice jsou používány, nese zodpovědnost ředitel školy.

Žáci postupují do vyšších tříd na základě svých výsledků. Pokud žák v celkovém hodnocení na konci roku neprospěl, pak nepostupuje a třídu opakuje. Mimořádně nadaný žák může být na základě žádosti rodičů po vykonání zkoušky z příslušného učiva přeřazen do vyššího ročníku. Žáci jsou hodnoceni v průběhu roku v jednotlivých předmětech a na konci pololetí je vyhodnocen celkový prospěch a chování žáků na vysvědčení. Hodnocení na vysvědčení může být vyjádřeno klasifikačním stupněm, slovně nebo kombinací obou. Takto se hodnotí na základních i středních školách. Hodnocení klasifikačním stupněm vypadá takto: 1 (výborný), 2 (chvalitebný), 3 (dobrý), 4 (dostatečný), 5 (nedostatečný). Způsob hodnocení žáků je dán ve školním řádu a také ve školním vzdělávacím programu. Téměř všechny školy používají klasifikační stupně. Na konci studia na základní škole žák nemusí skládat žádnou zkoušku, ovšem škola mu vydá výstupní hodnocení - to je vydáno i v 5. nebo 7. třídě, když žák přestupuje na víceleté gymnázium nebo konzervatoř. Rodiče mají ze zákona právo být informováni o průběhu studia svých dětí.

Učitelé primární i nižší sekundární úrovně musí mít dokončené magisterské vzdělání. Na prvním stupni působí učitelé s aprobační pro výuku všech předmětů a na druhém stupni již učí učitelé specializovaní většinou na dva předměty. [1]

1.7 Vyšší sekundární vzdělání

Vyšší sekundární vzdělání probíhá většinou na středních školách, které zajišťují všeobecné nebo odborné vzdělání, kdy vždy podstatný podíl tvoří všeobecná vzdělávací složka. Jedna část studentů navštěvuje všeobecné nebo odborně zaměřené čtyřleté maturitní obory, které umožňují studium na terciární úrovni, další studenti navštěvují učební obory a malá část jednoduché obory středního vzdělání, kde část z těchto jednoduchých oborů je určena žákům s mentálním postižením. Střední školy zajišťují také nižší sekundární vzdělání ve všeobecných gymnáziích. Umělecké vzdělání žákům zajišťují konzervatoře, které tvoří menšinu vzdělávacích institucí. [1]

1.7.1 Vzdělání na středních školách

Střední školy zajišťují vzdělání a odbornou přípravu před nástupem do zaměstnání či na vysokou školu. Cílem tohoto vzdělání je rozvinout vědomosti, dovednosti a hodnoty, které žák nabyl při základním vzdělání. Střední školy navštěvují většinou žáci ve věku od 15 do 18 let, a to po ukončení povinné školní docházky. Vzdělání podléhá školskému zákonu, vyhlášce o středním vzdělávání, vyhláškám o přijímání ke vzdělávání a o jeho ukončování a jiným legislativním dokumentům. Mezi střední školy patří gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště. Hodně škol provozuje i několik oborů různého stupně vzdělání a různého zaměření.

Při středoškolském studiu můžeme dosáhnout:

1. **středního vzdělání s maturitní zkouškou** – po čtyřech letech studia po ukončení povinné docházky, po šesti nebo osmi letech studia na víceletém gymnáziu nebo po jednom až dvou letech postsekundárního studia;
2. **středního vzdělání s výučním listem** - po dvou až třech letech vyššího sekundárního nebo postsekundárního vzdělání;
3. **středního vzdělání** - po jednom až dvou letech studia.

Doba studia může být o jeden rok prodloužena.

Ad.1 Všeobecné vzdělání poskytují zejména gymnázia. Žáci by měli získat všeobecný rozhled a měli by být připraveni na následné studium na vysoké škole, popř. jiné typy

terciárního vzdělání, na profesní specializaci,... Gymnázia poskytují čtyřleté, šestileté nebo osmileté studium. Šestileté a osmileté gymnázium je rozděleno na dva stupně - nižší a vyšší. Nižší stupeň odpovídá druhému stupni základní školy, takže se jedná o povinnou školní docházku. Dále můžeme ještě rozlišit gymnázia se sportovní přípravou a dvojjazyčná šestiletá gymnázia. Většina absolventů gymnázií pokračuje studiem na vysokých školách či jiným studiem. Odborné obory zajišťují střední odborné školy nebo střední odborná učiliště. Jedním z novějších typů studia je obor lyceí (např. ekonomické, technické lyceum). Tento obor zajišťuje odborné vzdělání s širším všeobecným záběrem a cílem je připravit studenty na studium na vysokých školách, ale také k přímému výkonu povolání. Obory jsou rozděleny do 27 skupin. Obory jsou zejména čtyřleté, ale je zajišťováno i dvouleté nástavbové studium pro absolventy.

Ad.2 Střední vzdělání s výučním listem se zabývá zejména praktickým vzděláváním, ale obsahuje také všeobecný rozhled. S tímto vzděláním nelze pokračovat na terciární úroveň. Tato příprava trvá dva nebo tři roky. Obory jsou rozděleny do 18 skupin. Některé z oborů jsou zařízení pro žáky, kteří neukončili úspěšně povinnou školní docházku. Do prvního ročníku mohou nastoupit žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku.

Ad.3 Toto střední vzdělání se dá také nazvat speciálním vzděláním. Jedná se o praktické obory, které jsou zřízeny pro žáky s těžším mentálním postižením, nebo pro žáky, kteří nedokončili úspěšně povinnou školní docházku. Cílem je připravit žáky na méně náročné profese.

Střední školy mohou být veřejné, soukromé nebo církevní. Výuka ve veřejných školách se neplatí. Rodiče se podílejí na financování mimoškolních kurzů, mimoškolní výchovy, stravování nebo ubytování, žáci si sami kupují učebnice. Žáci se sociálním znevýhodněním, žáci školou povinní a žáci se zdravotním postižením mají možnost si zdarma učebnice půjčit. Některí žáci mohou získat prospěchové stipendium, které stanovuje ředitel školy. Žáci, kterým je méně než 26 let nebo jejich rodiče, mají nárok na státní sociální podporu, daňové zvýhodnění a slevy na jízdném. Zdravotní pojištění je těmto žákům hrazeno státem. Pokud navštěvují jiné než denní studium, je jim poskytnuta státní podpora pouze v případě, že nejsou výdělečně činní.

Podmínkou pro přijetí na střední školu je ukončení povinné školní docházky a úspěšné složení přijímacích zkoušek, které mohou být připraveny formou přijímací nebo talentové zkoušky. Na osmileté gymnázium je žák přijat po úspěšném ukončení 5. ročníku povinné školní docházky, na šestileté gymnázium jsou přijati žáci po ukončení 7. ročníku základní školy. Ředitel školy vypisuje minimálně jedno kolo přijímacího řízení, maximální počet kol není stanoven. Pokud student obdrží potvrzení o přijetí a chce studovat na škole, na kterou byl přijat, zašle do 5 pracovních dnů řediteli zápisový lístek. Žák může být přijat na střední školu na základě předchozích výsledků na základní škole, výsledků přijímacích nebo talentových zkoušek a na základě dalších schopností, dovedností a zájmů. Forma a obsah zkoušky jsou stanoveny ředitelem školy dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Na vyšší stupeň gymnázia žáci tohoto gymnázia zkoušky nedělají, mohou se ovšem přihlásit na jinou střední školu a absolvovat přijímací řízení tam. Dle zákona může žák změnit obor i školu na základě rozhodnutí ředitele školy, kam se žák hlásí. Žák může v tomto případě skládat rozdílové zkoušky.

Žáci navštěvují školu 5 dní v týdnu (pondělí až pátek), mají dopolední i odpolední vyučování. Jedna vyučovací hodina je dlouhá 45 minut, hodina praxe trvá 60 minut. Maximální počet vyučovacích hodin v týdnu je 35, u uměleckých oborů až 40, u gymnázií se sportovním zaměřením 46. U učebních oborů je většinou jeden týden vyplněný praktickou a druhý týden teoretickou částí výuky. Dle ministerstva školství je minimální počet žáků na střední školu 60 a maximální počet žáků na třídu 30, u škol, kde je zapotřebí talentová zkouška, je minimální počet žáků na školu 30. Třídy jsou rozděleny podle ročníků, třídy se mohou dělit na skupiny. Zejména v hodinách cizích jazyků se vyučuje ve skupině 9 - 23 žáků. Praktické vyučování je realizováno v učebnách k tomu zařízených nebo v prostorách fyzických či právnických osob. Vzdělávání může být denní, dálkové nebo večerní.

Obsah a podmínky vzdělávání a rámcový učební plán určují Rámcové vzdělávací programy (RVP) a důležitý je výstup vzdělávání. Programy pro gymnázia vytváří Výzkumný ústav pedagogický v Praze a pro profesní obory Národní ústav odborného vzdělávání. Programy musí být v souladu s rozhodnutími ministerstva školství. V rámci RVP školy připravují školní vzdělávací programy (ŠVP), za které nese odpovědnost ředitel

školy a na kterých mají podíl také učitelé. To, jak jsou žáci hodnoceni, musí být prověřeno školskou radou a zkontrolováno Českou školní inspekcí. ŠVP musí být k dispozici veřejnosti. ŠVP pro gymnázia obsahuje vzdělávací a výchovné strategie, ŠVP pro odborné školy obsahují pedagogickou koncepci. ŠVP musí obsahovat charakteristiku školy, charakteristiku ŠVP (např. zaměření školy, informace o přijímacím řízení,...), učební plán a osnovy či způsob hodnocení žáků.

K vyučování se používají učebnice a učební texty schválené ministerstvem školství nebo jiné učebnice dle rozhodnutí ředitele. Vyučovací metody si učitelé určují sami. Pro gymnázia je důležitý Standard vzdělávání ve čtyřletém gymnáziu nebo na nižším stupni gymnázií. Tento dokument obsahuje učební plán, učební osnovy,... Učivo není rozděleno podle jednotlivých ročníků. Vyučování na gymnáziu je rozděleno do osmi vzdělávacích bodů, z nichž každý se dělí do jednoho nebo více oborů. Minimální počet vyučovacích hodin týdně je 27 a maximální 35. Státní rozpočet financuje maximálně 132 hodin ročně. Gymnázia se sportovní přípravou mají 64 hodin tělesné výchovy a celkem jim je financováno 184 hodin ročně.

U oborů s maturitou činí všeobecný rozhled 60% celkového vzdělání, u oborů uměleckých je to 35 % a u lyceí je to 77 %. Naopak u tříletých oborů s výučním listem je to 34 %, u dvouletých oborů 30 % a u oborů bez ukončené povinné školní docházky je to pouze 19 %. Obory středního vzdělání mají za úkol připravit žáky na výkon jednodušších povolání. Pro žáky s těžším mentálním postižením jsou určeny obory jednoleté a tříleté - ty mají za úkol rozvinout všeobecné znalosti a připravit žáky k výkonu jednoduchých povolání. RVP ještě nejsou platné pro všechny obory, a tak je druhým důležitým dokumentem Standard středoškolského odborného vzdělání.

Závazný obsah učiva je v dokumentu Struktury systémů vzdělávání a odborné přípravy v Evropě rozdělen do následujících oblastí:

”

- *Jazykové vzdělávání a komunikace*
- *Společenskovědní vzdělávání*
- *Přírodovědné vzdělávání*

- *Matematické vzdělávání*
- *Estetické vzdělávání*
- *Vzdělávání pro zdraví*
- *Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích*
- *Ekonomické vzdělávání*
- *Specifické odborné vzdělávání “*. [4]

Žáci jsou hodnoceni průběžně i na konci každého pololetí. Způsob hodnocení je stanoven ve školním řádu. Hodnocení na vysvědčení je podobné jako na základní škole. Do dalšího ročníku může nastoupit žák, který prospěl ve všech povinných předmětech. V případě, že neprospěje, může opakovat ročník, pokud to ředitel dovolí. Žák, který studuje na škole ukončené maturitní zkouškou, musí mít uzavřený poslední ročník a poté je připuštěn k maturitní zkoušce. Na gymnáziu je maturitní zkouška složena ze dvou povinných a dvou volitelných předmětů. Odborné školy mají maturitní zkoušku z českého jazyka a literatury, z volitelného předmětu a odborných předmětů. Maturitní zkouška z českého jazyka se skládá z písemné a ústní části, odborná zkouška se skládá z teoretické a praktické části, ostatní předměty se skládají pouze z jedné části, a to ústní. U maturitní zkoušky je přítomna maturitní komise. Po složení maturitní zkoušky žák získá vysvědčení o maturitní zkoušce a má takto ukončené střední vzdělání. Po úspěšném složení maturitní zkoušky může žák pokračovat ve studiu na vysoké škole nebo vyšší odborné škole nebo si může rozšířit kvalifikaci v oboru.

Na školách s výučním listem žáci absolvují odbornou zkoušku, která má tři části - písemnou, ústní a praktickou. Složením této zkoušky získávají doklad o odborné kvalifikaci - výuční list. Žáci těchto škol si mohou rozšířit kvalifikaci. Nemohou pokračovat do terciární sféry, ovšem mohou pokračovat nástavbovým studiem s maturitou. Žáci oborů středních škol skládají závěrečnou zkoušku, která má praktickou a teoretickou část, a dostanou vysvědčení o závěrečné zkoušce. O hodnocení závěrečné zkoušky rozhoduje škola.

Učitelé všeobecných předmětů na druhém stupni základní školy a na střední škole musí mít magisterské vzdělání většinou se specializací na dva předměty. Pokud má člověk

magisterské vzdělání v nepedagogickém oboru, může získat pedagogickou specializaci v dalším vysokoškolském studiu - tříletém bakalářském studiu nebo dvouletém celoživotním vzdělávání. Pro učitele, kteří vyučují praktické předměty, je postačující středoškolské vzdělání s maturitou nebo vyšší odborné vzdělání, kdy pedagogická kvalifikace je získána dalším pedagogickým studiem. Učitelé se účastní také dalšího vzdělávání kvůli doplnění, popř. rozšíření vzdělání. V dokumentu Struktury vzdělávání a odborné přípravy v Evropě [5] je toto studium rozděleno na: „*studium ke splnění kvalifikačních požadavků, studium ke splnění dalších kvalifikačních požadavků a studium k prohlubování odborné kvalifikace ve formě kurzů a seminářů*“. První dvě zmiňovaná studia jsou ukončena závěrečnou zkouškou nebo prací. Ti, kteří absolvují některé z těchto studií, obdrží osvědčení. Učitelé se mohou dále vzdělávat také sami a získávají na to 12 hodin studijního volna na jeden školní rok.

Dalšími školami, které poskytují vyšší sekundární vzdělání, jsou konzervatoře. Žák, který absolvuje tuto školu, by měl mít všeobecné vzdělání a měl by být schopen vykonávat umělecké a umělecko-pedagogické činnosti v oboru hudby, tance, zpěvu a hudebně dramatického umění. Obory jsou na 6 nebo 8 let. U oborů na 6 let (pro žáky mezi 15 – 20 lety) se v prvních čtyřech letech jedná o vyšší sekundární vzdělání a v dalších dvou letech o terciární vzdělání. Obory na 6 let jsou: hudba, tanec, hudebně-dramatické umění a ladění klavírů. U oborů na 8 let (11 - 18 let věku studenta) jsou počítány první čtyři roky jako druhý stupeň základní školy, další dva roky jako vyšší sekundární vzdělání a poslední dva jako terciární vzdělání. Žáci, kteří vystudují konzervatoř, mohou studovat na uměleckých oborech vysokých škol nebo složit maturitní zkoušku a pokračovat v terciárním vzdělání. Vzdělání na veřejných a státních školách se neplatí. Do oborů na 6 let nastupují na základě talentové zkoušky žáci s ukončenou základní školou a do oborů osmiletých žáci s ukončeným 5. ročníkem základní školy.

Maximální počet hodin v jednom týdnu je 40. Vyučuje se dle učebních textů a knih, které schválilo ministerstvo školství. Obsahem vzdělání je všeobecně vzdělávací část, odborná a pedagogická část. Vzdělání je ukončeno absolutoriem a žák získává vyšší odborné vzdělání v konzervatoři a titul diplomovaný specialista. Žáci mohou nejdříve po absolvování 4. ročníku složit maturitní zkoušku (v oboru tanec po absolvování 8. ročníku) a získat tak

střední vzdělání s maturitou. Absolutorium zahrnuje teoretickou zkoušku z odborných předmětů, zkoušku z cizích jazyků a obhajobu absolventské práce a absolventského výkonu z jednoho nebo dvou základních oborů. Před absolutoriem by měl žák mít splněnou maturitní zkoušku, nebo složit komisionální zkoušku z českého jazyka a literatury; v oboru na 6 let ještě zkoušku z dějin daného oboru. Učitelé uměleckých oborů mají umělecké vzdělání různé úrovně a dalším vzděláním získávají pedagogickou kvalifikaci. [1]

1.8 Postsekundární vzdělání

Toto vzdělání je charakterizováno jako rekvalifikační a doplňující vzdělávání. Postsekundární vzdělání můžeme rozdělit na vzdělání neposkytující a poskytující stupeň vzdělání.

Vzdělání, které poskytuje stupeň vzdělání, můžeme rozdělit na:

1. **Nástavbové studium** - pro absolventy oborů na 3 roky ukončené výučním listem, kteří chtějí složit maturitní zkoušku. Toto vzdělání je určené na 2 roky a žák na konci studia složí maturitní zkoušku. Získá střední vzdělání s výučním listem a maturitní zkouškou. Studenti jsou přijati na základě ukončeného středního vzdělání s výučním listem.
2. **Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem** - je určeno pro absolventy se složenou maturitní zkouškou a pro absolventy s výučním listem, aby si rozšířili kvalifikaci. Toto vzdělání je na jeden až dva roky a na konci student vykonává závěrečnou zkoušku. Studenti jsou přijati na základě ukončeného středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo výučním listem v jiném oboru.
3. **Zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou** - je určeno pro absolventy oborů s maturitní zkouškou pro rozšíření kvalifikace. Vzdělání je na jeden až dva roky a na konci student skládá maturitní zkoušku. Studenti jsou přijati na základě ukončeného středního vzdělání s maturitní zkouškou v jiném oboru.

Tato studia na veřejných a státních školách si studenti neplatí.

Časový rozvrh studia je stejný jako u vyššího sekundárního vzdělání. Studium se řídí podle Rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé obory a Školních vzdělávacích programů, které vytváří škola. Nástavbové studium se řídí samostatnými RVP a vzdělání

ve zkráceném studiu RVP pro vyšší sekundární vzdělání.

Hodnocení je stejné jako u vyššího sekundárního vzdělání. U zkráceného studia nemusí žáci srovnatelné části maturitní zkoušky, které již složili, znovu skládat. Žákovi s výučním listem může být ředitelem školy uznána zkouška, kterou má vykonávat, pokud obsahově odpovídá již vykonané zkoušce. [1]

1.9 Terciární a další vzdělání

1.9.1 Terciární vzdělávání

Terciární vzdělávání zajišťují vysoké školy univerzitní a neuniverzitní a vyšší odborné školy.

❖ Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy podléhají školskému zákonu č. 561/2004 Sb. a vyhlášce o vyšším odborném vzdělání č. 10/2005 Sb. Délka studia na vyšších odborných školách je pro zdravotnické programy 3,5 roku a pro ostatní 3 roky. Nařízení vlády určuje obory vyšších odborných škol a jednotlivé studijní programy si určuje každá škola sama. Tento vzdělávací program musí být akreditován MŠMT a po akreditaci může škola přijímat a vzdělávat studenty. Je zde obsaženo i hodnocení studentů a akreditace také slouží jako podklad pro určení výše finančních prostředků, které je možné získat ze státního rozpočtu.

Studium se skládá z povinných, povinně volitelných a nepovinných předmětů. Učební plán určuje počet vyučovacích hodin každého předmětu. Vyučování probíhá stylem přednášek, seminářů, konzultací, cvičení a exkurzí. Součástí studia je také praxe v oboru, která probíhá přímo ve škole nebo na pracovišti fyzických nebo právnických osob na základě smlouvy uzavřené se školou. Studium na vyšší odborné škole je podobné studiu na vysoké škole. Vyšší odborné školy také spolupracují s vysokými školami a mohou pak zajišťovat i bakalářské studijní programy.

Na vyšší odbornou školu mohou nastoupit studenti, kteří mají střední vzdělání a složenou maturitní zkoušku, věk nástupu není limitován, nejčastěji nastupují na školu studenti ve věku 19 let. Počet studentů, kteří na školu nastoupí, určuje ředitel školy. Ředitel také rozhoduje o přijímacím řízení. Student si může podat přihlášky na více škol. Může mu být

uznáno předchozí studium a poté může nastoupit do vyššího ročníku než prvního.

Co se týče cizinců, studenti ze zemí Evropské unie mohou studovat na vyšší odborné škole stejně jako studenti z České republiky a studenti ze zemí mimo Evropskou unii mohou studovat za předpokladu, že mají místo pobytu v České republice. Cizinci musí prokázat znalost českého jazyka.

Na vyšších odborných školách je možné vybírat školné. Na veřejných školách je dána jeho maximální výše vyhláškou o vyšším odborném vzdělání. Maximální výše školného pro většinu oborů činí 3 000 Kč za jeden školní rok (splátné bývá ve dvou termínech), u oborů s menší finanční náročností 2 500 Kč a pro více finančně náročné obory 4 000 - 5 000 Kč. Školné může být dle rozhodnutí ředitele sníženo až o 50 %. Na soukromých školách není maximální výše školného stanovena. Studenti jsou ovšem finančně podporováni státem, a to následovně: do 26 let věku stát hradí za studenty zdravotní pojištění, od 15 do 26 let mají studenti nárok na až 75% slevu na dopravu a rodiče studentů do 26 let můžou dostávat přídavek na dítě, pokud příjem rodiny není ani 2,4 násobek životního minima. Rodina s příjmy nižšími než je dvojnásobek životního minima může dostávat sociální příspěvek. Rodiče studentů mají také nárok na slevu na dani bez ohledu na příjem rodiny. Ředitel školy může stanovit stipendijní řád, podle něhož jsou studentům vyplácena prospěchová stipendia. Vyšší odborné školy mohou zařizovat za úplatu také stravování a ubytování studentů.

Školní rok se skládá ze zimního a letního období. Vyučování trvá 32 týdnů, 6 týdnů je stanoveno pro samostudium a klasifikaci a 2 týdny slouží jako rezerva. Vyučovací hodina je dlouhá 45 minut a hodina praxe 60 minut. Je možné, aby vyučování, praktická výuka nebo zkoušky probíhaly i v části prázdnin (ne déle než 4 týdny). Průběh školního roku stanoví ředitel školy. Podmínky pro postup studenta do dalšího ročníku určuje akreditovaný vzdělávací program. Pokud podmínky nejsou splněny, může ředitel souhlasit s opakováním ročníku. Během studia je možné přestoupit na jinou vyšší odbornou školu, změnit obor nebo maximálně na dva roky přerušit studium. Ředitel školy, na kterou chce student přestoupit, rozhoduje o přijetí studenta. Studentovi je možné uznat dosavadní vzdělání, pokud od tohoto vzdělání neuběhlo více než 10 let. Hodnocení na vyšší odborné

škole může být prováděno průběžně, kredity nebo jiným způsobem podle vzdělávacího programu. Hodnotí se podle čtyřstupňové klasifikační stupnice. Forma hodnocení je součástí vzdělávacího programu. Vyšší odborné vzdělání je ukončeno odbornou zkouškou z odborných předmětů, cizího jazyka a obhajobou absolventské práce, na niž se může podílet více lidí, ovšem hodnotí se každý zvlášť. Student, který ukončí vyšší odborné vzdělání, dostane osvědčení o absolutoriu a získá titul diplomovaný specialista DiS(uvádí se za jménem).

❖ Vysokoškolské vzdělání

Vysoké školy podléhají zákonu o vysokých školách č. 111/1998 Sb. a dále jeho vnitřním předpisům, které musí být v souladu s MŠMT. Vysoké školy můžeme rozdělit na univerzitní, které zajišťují bakalářský, magisterský i doktorský studijní program, a na vysoké školy neuniverzitní, které nezajišťují doktorský program, ale zaměřují se hlavně na bakalářský program. Dále mohou být vysoké školy veřejné, státní a soukromé. Veřejné školy mohou vzniknout či zaniknout pouze podle zákona. Mezi státní vysoké školy patří Univerzita obrany a Policejní akademie - tyto školy spadají pod ministerstvo obrany a vnitra. Soukromé školy vystupují pouze jako právnické osoby se souhlasem MŠMT. Vysoké školy zajišťují studijní programy s akreditací, programy celoživotního vzdělání, výzkumné, vývojové, umělecké a jiné činnosti. Studijní program musí být akreditovaný příslušným ministerstvem. Studijní programy se většinou dělí na studijní obory. Ty jsou rozděleny jako vědní obory např. na humanitní, přírodní, lékařské, pedagogické aj.

Délka studia jednotlivých oborů není zákonem stanovena. Všechny univerzitní vysoké školy mají třístupňový systém studia - bakalářské, magisterské a doktorské. Bakalářské studium má za úkol připravit studenty na povolání nebo na další studium na magisterském studijním programu. Délka bakalářského studia je 3 - 4 roky. Cílem magisterského studia je teoretické vzdělání studenta na vědeckém základě, příprava na použití tohoto vzdělání v praxi a na tvůrčí aktivitu. Umělecky zaměřené magisterské studium klade důraz na uměleckou stránku věci a na rozvoj talentu. Magisterské studium je navazujícím studiem po bakalářském studiu, délka tohoto programu je 1 - 3 roky. V případě, že magisterské studium nenavazuje na bakalářské a je akreditováno, je délka tohoto studia 4 - 6 let. Na doktorské studium může student pokračovat po absolvování magisterského studia. Toto

studium je zaměřeno na vědu a výzkum a na samostatnou činnost. Délka studia je 3 - 4 roky. Výuka v bakalářském a magisterském studiu probíhá formou přednášek a cvičení. Přednášky většinou nejsou povinné. Doktorské studium probíhá na základě individuálního studijního plánu.

Na vysokou školu do bakalářského studijního programu může být přijat student, který úspěšně složil maturitní zkoušku na střední škole. Podmínkou k přijetí na magisterské studium je úspěšné ukončení bakalářského studia a na doktorské studium úspěšné ukončení magisterského studia. Studenti mohou podat přihlášky na více oborů. O přijímacím řízení a počtu přijatých studentů rozhodují vysoké školy. Počet přijatých studentů je limitován kapacitou školy. Přijímací zkoušky mohou být písemné, ústní nebo kombinované. Pokud počet studentů, kteří splnili podmínky pro přijetí, převyšuje kapacitu, je důležité pořadí studentů. Ze zákona vyplývá rovný přístup k terciárnímu vzdělání pro lidi jakéhokoli věku a také pro cizince.

Studium na veřejných a státních veřejných školách je bezplatné, ovšem student si hradí:

- transakce, které se týkají přijímacího řízení;
- prodloužení studia nad určený limit;
- studium dalšího programu;
- studium v cizím jazyce.

Dokument Struktury vzdělávání a odborné přípravy v Evropě [6] uvádí: „*Základem pro stanovení poplatků je 5 % z průměrné částky připadající na jednoho studenta z celkových neinvestičních výdajů poskytnutých ministerstvem ze státního rozpočtu veřejným vysokým školám v kalendářním roce*“.

U bakalářského a magisterského studijního programu je stanovena standardní doba studia plus jeden rok. Pokud student studuje déle, platí za každý půlrok minimálně jedenapůlnásobek základu. U studia dalšího programu platí student maximálně základ. Platba za studium v cizím jazyce je nezávislá na základě. Poplatky na soukromých školách nejsou určeny zákonem. Poplatky za studium mohou být sníženy, odpuštěny nebo odsunuty na základě rozhodnutí rektora.

Dotace je poskytována na stravování v menze. Dále je dotováno ubytování - tuto dotaci rozděluje studentům škola podle příslušných pravidel. Dále student může obdržet prospěchové, sociální či jiné stipendium podle stipendijního řádu. Studenti doktorského studia, kteří studují prezenčně, dostávají stipendium 5 000 - 10 000 Kč měsíčně.

Akademický rok je dlouhý 12 měsíců a je rozdělen na semestry, ročníky nebo bloky. Podobu akademického roku si školy určují samy. Akademický rok se skládá ze zimního a letního semestru, zkouškového období (dlouhého asi 5 týdnů) a z letních prázdnin (červenec a srpen). Hodnocení studentů na vysokých školách je různé, většinou v podobě dílčích zkoušek na konci každého semestru nebo v podobě souhrnných zkoušek po absolvování určité části studia. Student je hodnocen pomocí čtyřstupňového klasifikačního systému. Většina škol používá tzv. kreditní systém, který umožňuje uznávat dříve absolvované studium. Na konci bakalářského studia student vykonává státní závěrečnou zkoušku a většinou u ní obhájí svou bakalářskou práci. Po úspěšném složení zkoušky a obhájení práce student získává titul bakalář (Bc.) nebo bakalář umění (BcA.), který se píše před jménem. Na konci magisterského studia student skládá státní závěrečnou zkoušku a obhájí diplomovou práci. Obdrží titul magistr (Mgr.), magistr umění (MgrA.), inženýr (Ing.) nebo inženýr architekt (Ing.arch.). Absolventi oboru lékařství a veterinární lékařství a hygiena na závěr studia skládají rigorózní zkoušku a obdrží titul doktor medicíny (MUDr.), zubní lékař (MDDr.) nebo doktor veterinární medicíny (MVDr.). Všechny uvedené tituly se píšou před jménem. Doktorské studium je ukončeno státní doktorskou zkouškou a obhajobou disertační práce. Student získá titul doktor (Ph.D.) nebo doktor teologie (Th.D.). Tyto tituly se uvádějí za jménem. Student jako osvědčení o ukončení studia získává vysokoškolský diplom a dodatek k diplomu. S titulem magistr může student obdržet také složením rigorózní zkoušky a obhajobou rigorózní práce titul doktor v příslušném oboru - JUDr., PhDr., RNDr., PharmDr., ThDr. - tyto tituly se uvádějí před jménem. Studenti, kteří absolvovali program celoživotního vzdělání, získávají osvědčení od vysoké školy.

Na vysokých školách jsou zřízeny akademické poradny, které zajišťují informační a poradenské služby a zaměřují se zejména na:

- studijní poradenství;

- psychologické a psychoterapeutické služby;
- sociální poradenství.

Na vysokých školách vyučují akademičtí pracovníci - profesori, docenti, odborní asistenti, asistenti, lektori a vědečtí pracovníci. Tito pracovníci jsou zaměřeni na pedagogiku, vědu a výzkum, vývoj, uměleckou a tvůrčí činnost. Tyto činnosti mohou vykonávat i odborníci, kteří nejsou zaměstnani na vysoké škole. Zákon neurčuje speciální pedagogickou přípravu učitelů. Kariérní růst je dán vnitřními předpisy. Docenta jmenuje rektor podle výsledků habilitačního řízení a profesor je navržen vědeckou radou a jmenován prezidentem republiky. Akademický pracovník by se měl stále zabývat vědou, výzkumem, vývojem a uměleckou a tvůrčí činností a trvale rozvíjet své vědomosti. [1]

1.9.2 Další vzdělávání

Toto vzdělávání je tzv. vzdělávání dospělých a můžeme ho rozdělit do následujících oblastí:

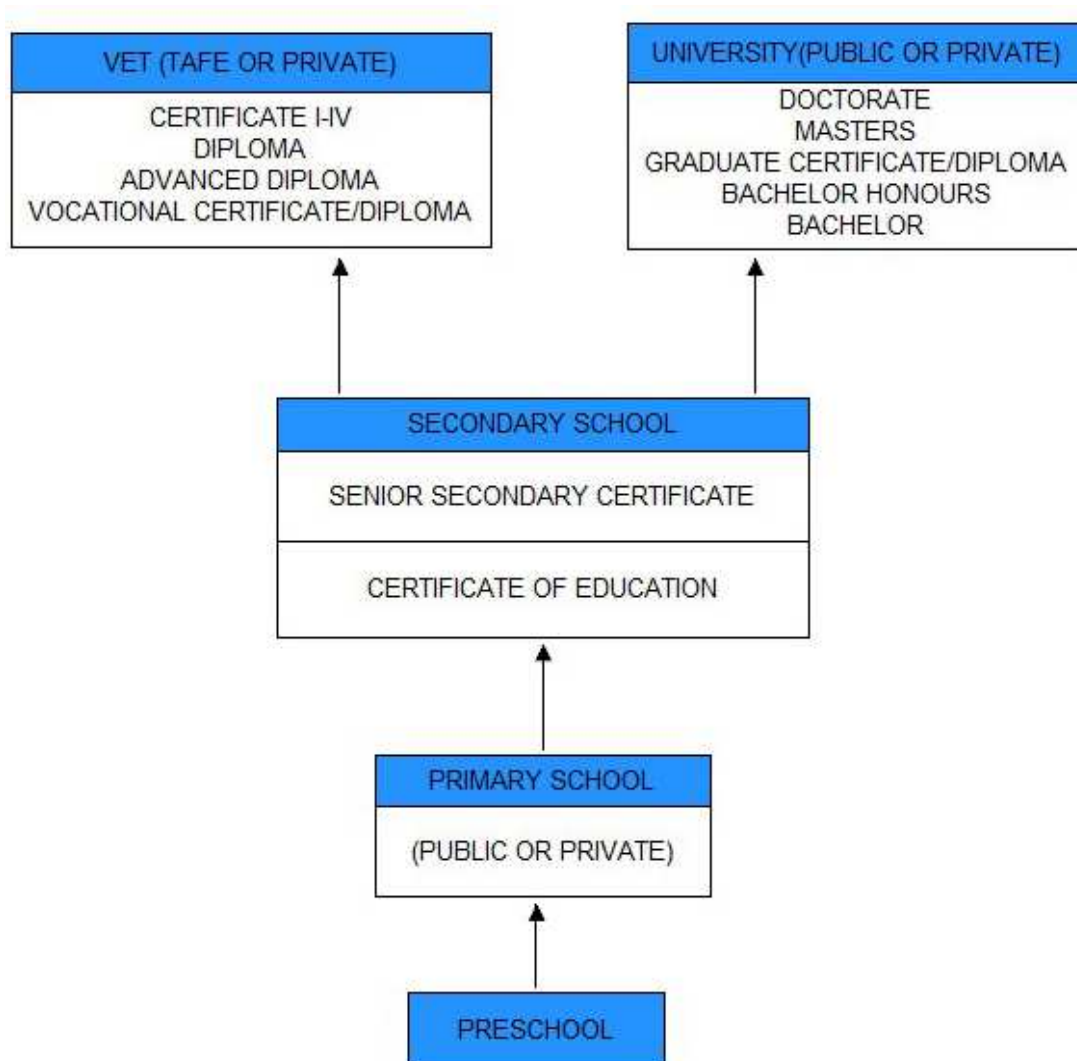
- všeobecné vzdělání pro ty, kteří ho nezískali na počátku;
- přípravné zkoušky k přijímacím zkouškám;
- další odborné vzdělání a příprava - např. rekvalifikace;
- občanské a zájmové vzdělání.

O tento typ vzdělání se starají školy, zaměstnavatelé, veřejně správní a samosprávní orgány, neziskové organizace, komerční organizace aj.

Studium na středních a vyšších odborných školách v prezenční formě financuje MŠMT ve spojení s krajskými úřady. Náklady na studium, kde si dospělí doplňují základní vzdělání, jsou hrazeny z ústředního rozpočtu. Za jazykové a umělecké vzdělání se platí poplatek. Dálkové programy na vysokých školách jsou financovány stejně jako denní studium na vysokých školách. Rekvalifikace jsou financovány různě - úřad práce je hradí nezaměstnaným, kteří jsou evidovaní, individuální zájemci si tyto kurzy hradí sami, rekvalifikační kurzy zprostředkované podnikem pro své zaměstnance hradí úřad práce spolu s podnikem. Zájmové vzdělání si hradí zájemci sami. [1]

2 Školský systém v Austrálii

Vzdělávací systém v Austrálii se skládá z dvanácti kvalifikačních úrovní a patří mezi nejlépe propracované vzdělávací systémy na světě. Vzdělání dosažené v Austrálii je uznávané celým světem, a právě proto se zde vzdělává více než 250 000 studentů ze zahraničí. Systém se skládá ze státních a soukromých škol, a to ze středních škol (High Schools), vyšších odborných škol (Vocational Education and Training providers-VET) a z vysokých škol (Universities). Schéma vzdělávacího systému je znázorněno níže. [7]

Zdroj: [8]

Obr. 2. Schéma systému vzdělávání v Austrálii

Obrázek č. 2 ukazuje schéma systému vzdělávání v Austrálii. Nepovinné předškolní vzdělání zajišťují pro děti od 3 - 5 let tzv. preschools. Dále následuje tzv. primary school - primární vzdělání soukromé nebo státní, které je povinné. Jeho délka je 6 - 7 let. Další stupeň vzdělání je sekundární vzdělání a vyšší sekundární vzdělání. Sekundární vzdělání je povinné a trvá 3 - 4 roky, poté student získá tzv. Certificate of education. Vyšší vzdělání trvá dva roky a student získá po úspěšném absolvování tzv. Senior secondary certificate. Terciární vzdělávání zajišťují tzv. VET (vocational education and training), což je obdoba našich VOŠ, a také univerzity. VET systém nabízí certifikace Certificate I-IV, Diploma, Advanced Diploma a Vocational Certificate/Diploma. Univerzity nabízejí následující stupně vzdělání: Bachelor, Bachelor Honours, Graduate Certificate/Diploma, Masters-Coursework masters, Research masters, Professional masters a Doctorate-Research doctorate, Professional doctorate.

2.1 Základní informace o Austrálii

Oficiální název Austrálie je Commonwealth of Australia a patří do Commonwealthu. Hlavou státu je královna Alžběta II. Austrálie je konstituční monarchií a je rozdělena na 6 federálních států. Hlavním městem je Canberra. Austrálie je členem OSN, Commonwealth (Britské společenství národů), APEC (Asijsko-pacifické hospodářské společenství), ANZUS (Tichomořský pakt bezpečnosti) a OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj). Počet obyvatel Austrálie je 21 262 641, z toho 75 % tvoří Australané, 6 % Angličané a 2 % Řekové. Co se týká náboženství, 27 % Australanů jsou katolíci, 24 % anglikáni a 20 % protestanti. Úředním jazykem je angličtina. V roce 2009 bylo v Austrálii 5,7 % nezaměstnaných. Australané jsou zaměstnáni ze 75,3 % ve službách, z 21,1 % v průmyslu a z 3,6 % v zemědělství. Australskou měnou je australský dolar (AUD). Kurz australského dolaru ke dni 28. 3. 2011 je 17,944 Kč. [9, 10]

2.2 Vzdělávací systém v Austrálii

Australský vzdělávací systém se výrazně liší od vzdělávacího systému České republiky, a to z následujících důvodů:

- je zde preferováno individuální studium;
- studium je velice přizpůsobivé;
- je zde kladen důraz na zavedení nabytých znalostí do praxe;

- je zde snaha sladit potřeby ekonomiky, společnosti a školství;
- je zde snaha o snížení či stagnaci nezaměstnanosti mladých lidí;
- důležitou roli hraje také celoživotní vzdělávání a vzdělávání menšin. [7]

2.3 Orgány pro řízení vzdělávacího systému

Austrálie je rozčleněna do šesti států a za základní a střední vzdělávání odpovídají vlády každého z nich, respektive ministerstva školství, v jejichž čele stojí ministři. Do vzdělávacího systému zasahuje také federální vláda pomocí federálního ministerstva školství, které spravuje univerzity a z 50 % financuje školství. Ministerstvo školství řídí ministr, který má na starosti školství v celé Austrálii.

2.4 Financování školství

Státní školy (zařízení předškolní výchovy, základní školy, střední školy a koleje) získávají zdroje z dílčích států podle počtu žáků. Každý stát také dotuje nestátní školy - rovněž podle počtu žáků. Federální vláda financuje univerzity, koleje, ale často i ostatní vládní školy. Za vzdělávání na státních, základních a středních školách se neplatí.

V Austrálii byl zaveden tzv. „systém absolventské daně“, což znamená, že absolventi vyšších forem studia za školu neplatí nic, ale po úspěšném absolvování studia odvádí od určité výše platu jeho část do fondu, který slouží pro financování vysokých škol. Tento systém se nazývá High-education system scheme (HECS) a funguje následovně: HECS pomoc je vlastně půjčka, kterou mají k dispozici studenti zapsaní na místech, která podporuje Commonwealth. Tato půjčka pokrývá celý nebo část studentova podílu. Pokud student tento úvěr obdrží, australská vláda ho zaplatí přímo vysoké škole jeho jménem. Za vzdělávání na soukromých školách se platí školné, které stanoví zřizovatel školy. I v australském vzdělávacím systému existují programy stipendií a půjček na středních i vysokých školách a kolejích.

[11, 12, 13, 14]

2.4.1 Financování vysokého školství

Způsob financování vysokého školství v Austrálii se řídí tzv. Higher education support act

z roku 2003 (HESA). Vysoké školství je financováno následujícími způsoby:

- přímo ze státního rozpočtu - podle počtu studentů a podle oboru;
- přímo studenty v podobě školného, poplatků nebo odloženého školného;
- pomocí fondů (např. na rozvoj infrastruktury);
- pomocí subvencí (např. do výzkumu).

Způsob financování závisí na tom, o jaký typ univerzity se jedná:

1. veřejné univerzity (Univerzita Sydney);
2. soukromé univerzity připojené k Austrálii (Notre Dame University);
3. soukromé univerzity přičleněné mimo Austrálii (pouze Carnegie Mellon University).

Na všechny výše uvedené způsoby financování mají nárok pouze ad. 1 veřejné univerzity.

Studenti získávají finanční podporu na základě:

- dotačního schématu terciárního vzdělání (the Higher Education Contribution Scheme = HECS);
- programu půjček terciárního vzdělání;
- stipendií Commonwealthu.

Na základě HECS existují:

a) místa, která jsou podporována Commonwealthem (občané Austrálie, Nového Zélandu a občané s permanentními vízy pro pobyt v Austrálii) - zde studenti platí jen tzv. studentský příspěvek, který stanoví univerzity, je to procentní část studentových nákladů;

b) místa, která nejsou financována státem - zde si platí celé školné studenti sami.

Stipendia můžeme rozdělit na stipendia na bydlení (pro studenty z chudých rodin) a na samostatné studium.

Co se týče Programu půjček, tak ty jsou poskytovány jen občanům Austrálie, které mají trvalé humanitární vízum. Existují tři typy půjček:

1. půjčky na studentské příspěvky na místech podporovaných Commonwealthem;
2. půjčky na školné na místech nepodporovaných Commonwealthem;
3. půjčky na 1 - 2 roky studia v zahraničí v rámci studijního programu.

Tyto půjčky jsou poskytovány bezúročně se zohledněním inflace.

Studenti z Nového Zélandu a ti, kteří mají trvalá víza pro pobyt v Austrálii, mohou

studovat na místech, která podporuje Commonwealth, a platit pouze školský příspěvek, ovšem nemohou využít slevy při placení předem, ani půjčky na zahraniční studium. Ovšem studenti ze zahraničí nezískávají žádnou finanční podporu.

Pokud si student půjčí na své studium, zaplatí za něj vláda přímo škole. Jakmile plat studenta po ukončení studia činí více než 43 151 dolarů za rok, strhávají se mu automaticky 4 % z platu na splátku půjčky. Výše splátky může být maximálně 8 %, a to v případě, že plat studenta přesáhl 80 137 dolarů za rok. Studenti mají také možnost provádět tzv. dobrovolné platby, tj. takové platby, které zaplatí vedle splátky. Za každou takto provedenou platbu v hodnotě 500 a více dolarů může student využít slevy 20 %. Splátky půjčky strhává zaměstnavatel, který musí být o půjčce informován, z platu a může také svému zaměstnanci na splátky přispívat a odečítat si tuto částku z daní.

U půjčky pro studenty Commonwealthu může být dluh za triptych podmínek snížen. Splátky lze také ve výjimečných případech odložit. [14]

2.5 Předškolní vzdělávání

Takzvané „preschool”, neboli předškolní vzdělávání, je určeno pro děti od 3 do 5 let a není povinné. Tento rok před přípravným rokem na základní škole bývá nazýván jako mateřská škola a je naplněn učením a tvůrčími aktivitami. Po tomto předškolním vzdělání následuje přípravný ročník před prvním rokem primárního vzdělání. Tento ročník je znám jako mateřská škola, přechod nebo „pre-primary”. Tento přípravný rok není povinný, ale je všeobecně přijat. Učební plán přípravného roku je spojen s osnovami primárního vzdělání a je zaměřen na gramotnost dítěte, matematiku, fyzické a osobní schopnosti a vývoj dítěte. [15]

2.6 Primární vzdělávání

Primární (základní) vzdělání je povinné a trvá 6 - 7 let podle teritorií. V základním vzdělávání je kladen důraz na anglický jazyk, čtení, počítání a jednoduchou matematiku, společenské vědy a tvůrčí aktivity. Student postupuje na střední (sekundární školu) na základě dokončení posledního ročníku primární školy a na doporučení učitelů v konzultaci s rodiči. [16]

2.7 Sekundární a vyšší sekundární vzdělání

Sekundární (střední) škola je také povinná a trvá 3 - 4 roky podle teritorií. První rok nebo první dva roky (dle teritorií) jsou všeobecné a v dalších letech mají studenti dvě skupiny předmětů - základní a volitelné. Mezi základní předměty obvykle patří anglický jazyk, matematika, přírodní vědy, společnost a životní prostředí, další jazyky, technologická a aplikovaná studia, výtvarné umění, tělesná výchova a zdraví. Některé předměty se vyučují v různých stupních obtížnosti.

Vyšší sekundární vzdělání následuje po sekundárním vzdělání a trvá dva roky. Toto vzdělání nabízí různé typy programů, které studenty připravují na další studium, zaměstnání a profesní život. Po úspěšném ukončení studia je udělen studentovi „*Senior Secondary Certificate of Education*”. Názvy těchto certifikátů se liší podle státu a teritoria. [16]

2.8 Terciární a další vzdělávání

V Austrálii existují dva typy terciárních vzdělávacích programů:

1. VET (Vocational Education and Training) - zaměřený více na praxi a podobný českým vyšším odborným školám .
2. Univerzity - představují stupeň vzdělání, v Austrálii se nachází 37 státních a 2 soukromé university.

Ad.1 VET kurzy jsou nabízeny tzv. RTOs, což jsou registrované organizace odborné přípravy. Mohou to být technické a další vzdělávací instituce (TAFE) a soukromé školy (college). RTO také nabízí kurzy pro zahraniční studenty.

Tento VET systém obsahuje následující typy kvalifikací:

- Certificate I-IV: Poskytuje oborové znalosti, komunikační dovednosti, schopnosti týmové práce aj. Liší se podle délky od dvou do osmnácti měsíců.
- Diploma: Tento kurz připravuje studenty pro průmysl, podnikání a kariéru. Kurzy zahrnují 18 - 24 měsíců prezenčního studia.
- Advanced diploma: Tyto kurzy nabízejí vysokou úroveň praktických zkušeností do zaměstnání v určité oblasti, jako je např. účetnictví, stavební design, technické obory. Tyto kurzy mohou být dokončeny na univerzitní úrovni a jsou rozdílné podle délky od

24 do 36 měsíců.

- Vocational graduate certificate/diploma: Jedná se o obdobu certifikátu nebo diplomu vyššího vzdělání. Certifikát vyžaduje 6 měsíců prezenčního studia a k získání diplomu je zapotřebí 1 rok prezenčního studia.

Po těchto kurzech může následovat ještě vyšší vzdělání, např. bakalářský stupeň. [17]

Ad.2 Pro vstup na univerzitu je požadována vysoká úroveň anglického jazyka, a jelikož australské vzdělání je považováno za jedno z nejkvalitnějších, je zde veliká konkurence. Každá univerzita má jiné vstupní požadavky.

Univerzity nabízejí následující stupně vzdělání:

- Bachelor degree: Zahrnuje počáteční přípravu na budoucí kariéru a další postgraduální vzdělání. Student musí absolvovat minimálně 6 semestrů prezenčního studia. K přijetí ke studiu bakalářského stupně je obvykle vyžadováno dokončené sekundární vzdělání (certifikát), obdoba certifikátu ze zahraničí nebo diplom např. ze systému VET.
- Bachelor degree (honours): Pokud má student dobré výsledky, může studovat ještě rok navíc a získat tento titul. [18]
- Graduate certificate/diploma: Toto vzdělání je určeno pro rozšíření znalostí a dovedností již získaných z předchozího vysokoškolského studia nebo pro rozvoj znalostí v novém oboru. Pro získání certifikátu je potřeba 6 měsíců prezenčního studia a pro získání diplomu 12 měsíců prezenčního studia. Nástup je podmíněn bakalářskou úrovní studia nebo oborovým diplomem.
- Masters degree (magisterské studium): Zahrnuje 2 roky studia po bakalářském stupni nebo 1 rok studia pro stupni Bachelor degree honours a po jeho absolvování získává student titul MA. Je nabízen ve třech formách:
 1. Coursework masters: Skládá se z ročníkové práce, projektové práce a výzkumu v různých kombinacích. Pro nástup je potřeba získat Bachelor degree, bachelor degree honours nebo absolventský diplom.
 2. Research masters: Skládá se ze dvou třetin z výzkumu s velkým množstvím tvrzení, která jsou hodnocena zvnějšku. Nástup je podmíněn bakalářským stupněm s vyznamenáním, nultým ročníkem magisterského studia, diplomem založeným na výzkumu nebo jeho ekvivalentem v podobě vědeckých zkušeností.

3. Professional masters: Může zahrnovat práci založenou na projektu a nástup je podmíněn odpovídající kvalifikací a praxí nebo rozsáhlou oborovou praxí.
- Doctoral degree (doktorské studium): Student přispívá novými poznatky a znalostmi v dané oblasti nebo aplikuje a interpretuje dosavadní znalosti. Po 3 - 4 letech studia student získává titul PhD. Doktorské studium má 2 formy:
4. Research doctorate: Zahrnuje především výzkum s dohledem. Nástup je podmíněn magisterským stupněm výzkumu nebo částečného výzkumu nebo bakalářským stupněm s vyznamenáním.
5. Professional doctorate: Skládá se z různých kombinací ročníkové práce a výzkumu. Tento stupeň vyžaduje pro nástup kombinaci magisterského stupně s výzkumem a ročníkovou prací a je vyžadována také praxe před absolvováním tohoto stupně vzdělání. [16, 19]

3 Vzdělávací systém Velké Británie

3.1 Vzdělávací systém ve Velké Británii

Skotsko a Irsko mají odlišné vzdělávací systémy, oproti tomu vzdělávací systém v Anglii a Walesu je téměř totožný. Ten je v této práci popisován.

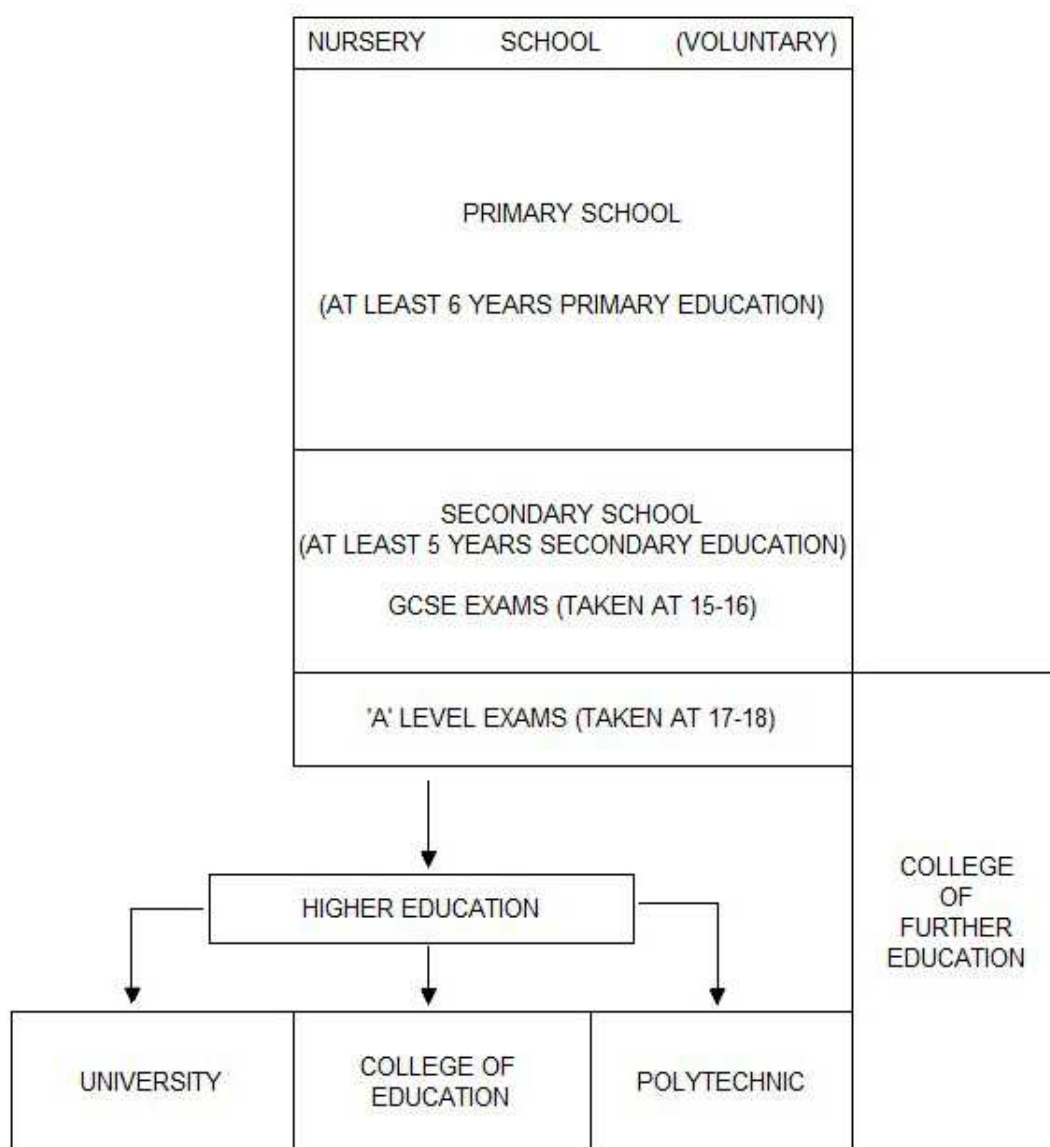
Vzdělávací systém ve Velké Británii je velice kvalitní, flexibilní, nabízí výběr velkého množství předmětů a vzdělávacích programů. Díky tomu je velmi vyhledávaný i studenty ze zahraničních zemí.

Systém vzdělání ve VB je třístupňový:

- ❖ základní (primární) stupeň - od 5 do 11 let věku;
- ❖ druhý (sekundární) stupeň - od 11 do 16 let věku;
- ❖ vzdělání dospělých - sem patří vzdělání obecné (general), odborné (vocational training) a technické (technical).

Povinná školní docházka je dlouhá 11 let (od 5 do 16 let věku studenta). Toto vzdělání poskytují státní školy, soukromé školy a je možné zařídit si i vzdělání doma. Od 16 do 18 let věku studenti navštěvují tzv. college nebo dostudovávají sekundární školy (za toto neplatí). Univerzity nepatří do státního systému vzdělávání. [20, 21]

Vzdělávací systém VB je znázorněn níže.

Zdroj: [20]

Obr. 3. Schéma systému vzdělávání ve VB

Na obrázku číslo 3 je vyznačeno schéma britského vzdělávacího systému. Předškolní vzdělání je nepovinné pro děti od 3 do 5 let a zajišťují ho tzv. nursery (voluntary) school. Primární vzdělání je povinné a trvá 6 - 7 let. Dále následuje sekundární vzdělání, které je povinné od 11 do 16 let věku, ve 14 letech student absolvuje dvouletý program, kde následně získá tzv. GCSE - General certificate of secondary education. Studenti mohou dále pokračovat tzv. studiem A-level (příprava na VŠ) nebo mohou jít na tzv. Further education college, což jsou školy dalšího vzdělání (např. obor administrativa). Pokud chce

student pokračovat na školy vyššího vzdělání, musí složit tzv. A-level examination (obdobu české maturitní zkoušky). Vyšší vzdělání zajišťují tzv. university (univerzita), college of education (vyšší škola) a polytechnic (technická univerzita). Univerzity nabízí 3 stupně vzdělání - Bachelor, Master a Doctor. Polytechnic nabízí 2 stupně vzdělání a College of education se zaměřují na speciální obory.

3.2 Základní informace o Velké Británii

Oficiální název Velké Británie je Spojené království Velké Británie a Severního Irska. Spojené království se skládá z Velké Británie (Anglie, Skotska a Walesu), Severního Irska a přilehlých ostrovů. Hlavním městem je Londýn. Spojené království VB je konstituční monarchií, parlament se skládá ze dvou komor - dolní komory (House of Commons) a horní komory (House of Lords). Hlavou státu je královna Alžběta II. Mezi nejdůležitější mezinárodní organizace, jichž je Velká Británie členem, patří OSN, NATO, EU, Commonwealth, OECD, Světová obchodní organizace, Mezinárodní měnový fond, Světová banka, G8 aj.

Počet obyvatel je 61 792 000 (údaj z roku 2009), z toho je 72,5 % ekonomicky činných. Ve Velké Británii žije 83,9 % Angličanů, 8,4 % Skotů, 4,8 % Velšanů a 2,9 % Irů. 85 % obyvatel je věřících - 71,8 % jsou křesťané, 2,8 % muslimové a 1 % hinduisté. V průmyslu je zaměstnáno 10 % pracujících obyvatel, ve stavebnictví přibližně 2,1 mil. obyvatel, v zemědělství 184 000 obyvatel a ve službách 81 % pracujících obyvatelstva. Úředním jazykem je zde angličtina a velština. Měnou VB je libra (1 GBP) a její kurz je ke dni 25. 7. 2011 27,65 Kč. [10, 22]

3.3 Orgány pro řízení vzdělávacího systému ve VB

Ve VB jsou dvě důležité organizace pro financování vzdělávacího systému:

1. HEFCE (Higher Education Funding Council for England) - jedná se o státní orgán, i když je zčásti nezávislý. Stát tuto organizaci kontroluje, rozhoduje o množství peněz, které má být organizaci uděleno, a rozhoduje také o koncepci udělování grantů.
2. Student Loans Company - jedná se o veřejnoprávní organizaci, která zajišťuje půjčky a granty pro studenty. Hlavním úkolem této organizace je sledování a vybírání splátek

úvěru studentů. [14]

3.4 Financování školství ve VB

Existují dva typy finanční pomoci při studiu:

- I. Půjčky, které jsou dotované státem a jsou určené na školné nebo životní výdaje.
- II. Granty, které jsou určeny chudším studentům; studenti je nevrací. Maximum, které může student z každého grantu dostat, je 2 906 liber. Granty jsou dvojího typu:
 - a) granty na živobytí, na které má nárok většina studentů;
 - b) granty speciální podpory určené pro studenty, kteří mají nízké příjmy;
 - c) Fee Grant, který je určený na školné pro studenty, kteří mají nízké příjmy a nejsou studenty denního studia;
 - d) Course Grant, který je také určen pro studenty, kteří nejsou studenty denního studia; platí se z nich náklady na studium (např. na studijní materiály).

Výše grantů pro studenty jiného než denního studia je určena dle studijního programu - podle míry studijních povinností.

U studentských půjček se rozlišují dva druhy:

- I. Půjčky na školné - tyto půjčky nejsou vypláceny přímo studentům, ale prostřednictvím státních organizací se vyplácejí přímo škole.
- II. Půjčky na živobytí (např. na stravování) - maximální částka, která se poskytuje studentům, kteří nežijí doma, je 4 950 liber. Jestliže je studentovi vyplacen grant na živobytí, může být půjčka nižší. Půjčka se vyplácí na začátku každého trimestru (školní rok je zde rozdělen na 3 trimestry). Studenti splácí své půjčky i s úroky, na které přispívá vláda, a proto jsou velice nízké. Každý rok je dána maximální výše úroku - pro školní rok 2009/2010 byla tato úroková míra nulová.

Finanční příspěvek mohou získat občané VB a tyto příspěvky se nedaní. Na úvěr na školné mají nárok studenti, kteří pochází ze zemí EU. Na úvěr na živobytí mají nárok osoby s minimální tříletým místem pobytu ve VB, pracovníci, kteří pochází ze zemí EHS nebo Švýcarska, a děti tureckých pracovníků, kteří mají místo pobytu ve VB. Ostatní studenti ze zahraničí žádné finanční příspěvky nezískávají.

Studenti splácí půjčky po skončení svého studia, pokud vydělávají více než 15 000 liber ročně a výše splátek činí 9 % z částky, která převyšuje roční příjem 15 000 liber (výše splátky může být i vyšší). Povinnost vybírat splátky studentských půjček má daňový úřad. Ten, kdo splácí svou studentskou půjčku a pobývá déle než 3 měsíce v zahraničí, má povinnost tuto skutečnost oznámit Students Loans Company. Tato společnost potom stanoví novou výši splátek podle země, ve které dlužník pobývá (v roce 2009 byla pro ČR hranice pro splácení studentských půjček 9 000 liber). [14]

3.5 Předškolní vzdělání

Ve Velké Británii je předškolní vzdělávání financováno vládou a je určeno pro děti od 3 do 5 let (do zahájení povinné školní docházky). Toto vzdělání je nepovinné a je zajišťováno v mateřských školách (nursery), ve třídách předškolní výchovy při základních školách (playgroups), v centrech péče o děti, v neformálních skupinách nebo dětskými pečovatelkami.

3.6 Primární vzdělání

Primární vzdělání je povinné pro studenty od 5 do 16 let. V Anglii a Walesu trvá 6 let (od 5 do 11 let věku), ve Skotsku 7 let (od 5 do 12 let věku) a v Severním Irsku také 7 let (od 4 do 11 let věku).

3.7 Sekundární a postsekundární vzdělání

Sekundární vzdělání je povinné pro žáky od 11 do 16 let věku. Mezi 11 a 14 lety se studuje 10 - 15 předmětů a během této doby žáci nepodstupují žádné veřejné zkoušky. Ve 14 letech žákům začíná program, který trvá 2 roky a ve kterém studují 5 - 10 předmětů podle vlastního výběru. Po těchto dvou letech studenti absolvují státní zkoušky, obdrží v Anglii, Walesu a Severním Irsku tzv. "*General Certificate of Secondary Education (GCSE)*" a mají nárok pokračovat studiem A-level nebo dalších programů pro přípravu na vysokou školu. [23, 24]

Po získání GCSE se student může rozhodnout, zda opustí střední školu a začne pracovat nebo bude pokračovat ve studiu na odborné nebo technické škole nebo A-level. Po dokončení sekundárního vzdělání je nejčastější volbou studentů studium tzv. A-level. Jedná

se o formu přípravy pro přijetí na vysokou školu, kde studenti studují 3 - 4 předměty, týkající se oboru, který by chtěli studovat na univerzitě. Tato forma studia se také nazývá šestý ročník (Sixth Form) a je určena pro studenty od 16 - 17 do 17 - 18 let. Tuto úroveň vzdělání lze studovat na středních školách, na tzv. Sixth form college nebo Further education college (college je britská střední škola, kde se platí školné). Odborné vzdělání je určeno pro studenty, kteří neplánují nastoupit na vysokou školu. Toto vzdělání jim poskytne větší praktické zkušenosti a vzdělání. [25, 26]

3.8 Terciární a další vzdělání

Vyšší vzdělání zajišťují 3 druhy institucí - koleje (colleges), univerzity a instituce vyššího vzdělání. Také neuniverzitní vysokoškolské instituce mohou poskytovat vyšší vzdělání, ale musí splňovat určité podmínky. [27]

1. Studium A Level

Toto studium je určeno pro mladé lidi starší 16 let a většinou slouží jako příprava na univerzitu. Zkouška A-level se skládá ze tří nebo čtyř předmětů, které si student sám určí podle toho, co chce studovat dále na univerzitě. Toto studium zajišťují střední školy, školy sixth form a nástavbové školy.

2. Vyšší vzdělávání

Student, který se chce přihlásit na univerzitu, si může podat přihlášku na pět různých škol. Přijat je na základě výsledků z A-levelu nebo jiné odpovídající zkoušky a dalších požadavků školy.

První stupeň studijních oborů denního studia na univerzitách obvykle trvá tři nebo čtyři roky, u lékařských a veterinárních oborů je to pět let. Hlavní kvalifikace, kterou student získá, je titul B.A. (Bachelor of Arts - bakalář umění) nebo B.Sc. (Bachelor of Science - bakalář vědy). Studenti, kteří studují obor, jako je například strojírenství, tráví určité období během svého studia mimo školu na průmyslových pracovištích, aby získali praktické zkušenosti. Studenti cizích jazyků obvykle tráví jeden rok během svého studia v zemi, kde se tímto jazykem hovoří. Čtyřleté studijní obory jsou prodlouženy o tzv. „sandwich year“, což je rok praxe.

Další stupeň studia je magisterské studium, kde student získá titul M.A. (Master of Arts), M.Sc. (Master of Science) nebo M.B.A. (Master of Business Administration), u magisterských oborů zaměřených na výzkum se jedná o titul M.Phil. (Master of

Philosophy) nebo M.Res. (Master of Research). Magisterské studium trvá jeden nebo dva roky a jeho základním předpokladem je úspěšné ukončení předchozího stupně studia. Dalším stupněm studia je doktorandské studium, ke kterému je většinou nutné mít titul bakalář (Bachelor) nebo magistr (Master). Studium trvá alespoň tři roky a student pracuje na výzkumu nebo na disertační práci. Na konci studia získá titul Ph.D. nebo D.Phil. (Doctor of Philosophy).

Na vyšší stupně studia většinou pokračují spíše studenti přírodních nebo aplikovaných věd než studenti filozofie, historie, anglického nebo cizího jazyka a společenských věd (ekonomie, sociologie, politologie, právo). Studenti, kteří získají první titul, obvykle navštěvují praktické kurzy, kde získají odbornou kvalifikaci. [28, 29]

3. Vzdělávání dospělých

Nejčastější formy vzdělávání dospělých ve Velké Británii jsou:

- kvalifikační kurzy - jedná se o obory stavebnictví, strojírenství a administrativa. Tyto kurzy se nazývají také „sandwich courses“ a jedná se o dálkové studium, kdy student chodí do zaměstnání a jeden až dva dny v týdnu navštěvuje vysokou školu;
- distanční vzdělávání (korespondence);
- večerní vyučování;
- letní školy;
- open university - tento program vede k získání titulu a trvá čtyři až pět let.

4 Plánovaná reforma terciárního vzdělání v ČR

4.1 Význam terciárního vzdělání

Vzhledem ke globalizaci roste stále více význam terciárního vzdělání. Také mezinárodní instituce (např. OECD, UNESCO, Světová banka, EU,...) se čím dál více zaměřují na tento stupeň vzdělání, a to z následujících důvodů:

- Terciární vzdělání ovlivňuje HDP dané země - v tomto případě se jedná o tzv. vývoz terciárního vzdělání, kterým je myšlen počet studentů ze zahraničí, kteří studují např. v ČR, ale také působení ČR (resp. jejích institucí vzdělání) v zahraničí.
- Od terciárního vzdělání se také odvíjí konkurenceschopnost země mezi ostatními zeměmi.
- Terciární vzdělání zajišťuje určitou lepší úroveň žití, což má vliv na ekonomiku země (vyšší mzdy, více úspor, vyšší zaměstnanost,...) [30]

4.2 Nutnost změn v systému terciárního vzdělání

Systém terciárního vzdělání ČR je ve srovnání s ostatními zeměmi průměrný. Za nejkvalitnější systémy jsou považovány systémy Finska, Irska a Belgie. Česká republika není lákadlem ani pro zahraniční studenty - ve školním roce 2006/07 jich bylo 26 790, z toho více než polovina Slováků. Pro srovnání v zemích jako je USA, Velká Británie, Austrálie, Německo, Francie, Japonsko studuje téměř 80 % zahraničních studentů. Je proto zapotřebí provést změny v systému terciárního vzdělání. Podle průzkumu vidí dotazovaní respondenti největší nedostatky systému v následujícím:

- nízká flexibilita vysokých škol v rámci měnících se potřeb na trhu práce;
- spolupráce vysokých škol s podniky;
- věda a výzkum na vysokých školách;
- správní rada, management a akademický senát vysokých škol.

Vzhledem k tomu, že instituce terciárního vzdělání musí plnit určitá poslání (vzdělání, věda a výzkum, třetí role), je zapotřebí, aby byly provedeny změny u všech těchto poslání, aby mohl fungovat celý systém. Dále je potřeba provést změny ve financování a systému řízení vysokého školství. Při všech těchto změnách musí být zachována podmínka, že všichni mají stejnou šanci na vzdělání. Nový systém terciárního vzdělání ovšem nebude

řádně fungovat bez změny sekundárního vzdělání.

Tato diplomová práce se zaměřuje především na financování terciárního vzdělání, a proto je tomuto tématu věnováno nejvíce prostoru. [30]

4.3 Hlavní poslání institucí terciárního vzdělání

4.3.1 Vzdělání

Počet studentů vysokých škol rapidně roste - od roku 2000 je téměř dvojnásobný. Také počet studentů na vyšších odborných školách stále roste. Téměř každý maturant je přijat na vysokou školu, což znamená, že poptávka je téměř plně uspokojena.

Podle reformy by měl být student po dosažení terciárního vzdělání schopen alespoň zčásti plnit požadavky zaměstnavatele. Absolventi by měli mít uplatnění nejen na českém, ale také na evropském a světovém trhu práce, a proto je nutné vyučovat alespoň část předmětů v anglickém jazyce (10 %) a používat pro výuku také anglickou literaturu (70 %). Je také zapotřebí, aby na vysokých školách učilo více zahraničních lektorů. Pro uplatnění na mezinárodním trhu práce je nutné zaměřit se také na zlepšení schopnosti komunikace a prezentace, vhodným nástrojem bývá projektové vyučování. Pro studenty tzv. dálkového studia by měla být připravena taková forma studia, při které budou moci zvládat pracovní i studijní povinnosti - jedná se např. o elektronickou formu komunikace aj. Instituce terciárního vzdělání by také měly zajišťovat vzdělání pro firemní zaměstnance či lidi, kteří se chtějí dále vzdělávat. Nutnost změny je také v akreditačním procesu - požadavky by se měly lišit podle toho, o jaký studijní program se jedná (bakalářský, magisterský, doktorský). [30]

4.3.2 Věda a výzkum

Tvůrci Bílé knihy terciárního vzdělání vidí v oblasti vědy a výzkumu dva hlavní problémy:

- malý počet studentů, kteří úspěšně ukončili studium přírodních a technických oborů na vysokých školách;
- málo soukromých zdrojů financování v oblasti vědy a výzkumu vysokých škol.

Základní změny v této oblasti by měly být následující:

- podpora vědy a výzkumu by měla být účelová;

- měl by být kladen větší důraz na výsledky vědy a výzkumu evropského a světového charakteru;
- změna doktorského studia;
- při financování vědy a výzkumu soukromými podniky by mělo být zavedeno daňové zvýhodnění;
- změna systému řízení. [30]

4.3.3 Třetí role terciárního vzdělání

Univerzity plní následující role: vzdělávací, roli vědy a výzkumu a tzv. třetí roli. Tato třetí role (další role) univerzit má dopad na ekonomiku země, na zaměstnanost a je důležitá hlavně kvůli rostoucí konkurenci a inovačním procesům. V rámci této třetí role by mělo dojít k následujícím změnám:

- akademičtí pracovníci by měli být odborníky ve svém oboru, ale také dobrými manažery, kteří umí najít vhodné, zejména soukromé investory;
- studenti by měli mít také praktické zkušenosti (vzdělání);
- vzájemná kooperace soukromých podniků a veřejného sektoru v rámci vědy a výzkumu; s tím souvisí motivace firem pomocí daňového zvýhodnění (pro firmy, které kupují výzkum od veřejného sektoru) nebo inovačních poukázek – takovýto systém funguje např. v Nizozemí (tyto poukázky slouží pro malé a střední podniky) [29]

4.4 Změny ve struktuře systému terciárního vzdělání

Inspirací pro náš systém terciárního vzdělání by mohl být systém Nizozemska, jehož situace se podobá té naší.

Ve struktuře terciárního vzdělání vidí autoři reformy 4 zásadní problémy:

1. bakalářské programy jsou chápány společností jako neúplné vzdělání, které slouží pouze jako mezistupeň pro další vzdělávání;
2. na vysokých školách učí velké množství akademiků starších 51 let a téměř 50 % ve věku nad 61 let;
3. profesori, docenti a asistenti mají téměř stejný počet hodin výuky a výzkumu;
4. zákon o vysokých školách nezahrnuje vyšší odborné školy coby instituce terciárního vzdělání, přičemž absolventi vyšších odborných škol jsou na trhu práce velmi žádaní.

Podle Bílé knihy je nutné provést následující změny:

1. Po absolvování bakalářského studia by měl být absolvent zcela připraven pro nástup do zaměstnání, měl by disponovat praktickým i teoretickým vzděláním v příslušném oboru. V tomto ohledu je nutné provést také akreditační změny a také změny v oblasti financování.
2. Vyšší odborné školy by měly být začleněny do systému terciárního vzdělávání, a to nejlépe následujícím způsobem: vyšší odborné školy by poskytovaly na jedné straně bakalářské studium a na straně druhé tzv. short-time programy (dvouleté), které slouží k získání další kvalifikace po bakalářském stupni studia a větších šancí v praktickém uplatnění.
3. Zařadit instituce terciárního vzdělání do tří základních druhů – výzkumné, vzdělávací a profesně orientované, a to podle přesně stanovených kritérií (výsledky vědy a výzkumu, počet studentů na doktorských programech, tvůrčí činnost,...) a zavést po každých pěti letech obhajoby svého typu zařazení. [30]

4.5 Model řízení vysokých škol

V současné době jsou instituce terciárního vzdělání velmi málo autonomní. Je zapotřebí, aby řízení vysokých škol bylo více nezávislé, autonomní a aby existovala důsledná kontrola tohoto řízení.

Podle knihy by mělo dojít zejména k následujícím reformám:

- změna v akreditaci vysokých škol;
- zvýšení pravomocí správní rady;
- rektor by měl mít možnost odvolání děkana a stanovování odměn pro děkana, dále by měl také rozhodovat o rozpočtu školy na základě návrhu správní rady;
- kvestor neboli “finanční ředitel” vysoké školy by měl splňovat určité podmínky k výkonu této inmost;
- nejvýznamnější funkcí akademického senátu by měla být kontrola, hodnocení a starost o vnitřní předpisy;
- požadavky na akademického pracovníka by měly být přísnější. [30]

4.6 Systém financování terciárního vzdělání

Ve srovnání s ostatními zeměmi OECD jsou výdaje vynaložené na terciární vzdělání České republiky velice nízké. Situace v České republice je taková, že i přes vysoký růst podílu vysokoškolských studentů, jich jen malé procento školu úspěšně dokončí. Vzhledem k tomu, že se předpokládá stálý růst poptávky po terciárním vzdělání, a to z důvodu růstu požadavků trhu práce, dále očekávaného přílivu zahraničních studentů (po změnách terciárního vzdělání, kdy systém ČR bude konkurenceschopný a flexibilní) a také díky požadavkům společnosti na stále vyšší úroveň života, je třeba změnit systém financování v ČR, aby bylo možné nabídnout kvalitní terciární vzdělání.

Podle Bílé knihy je zapotřebí najít slabé stránky současného systému financování terciárního vzdělání a inspirovat se podle systémů jiných zemí. V úvahu přichází země, jako je Švédsko, Finsko, Holandsko, Velká Británie, Austrálie a Nový Zéland. Je totiž zapotřebí financovat terciární vzdělání také soukromými zdroji (viz VB, Nový Zéland, Austrálie) a také odstranit nerovnosti ve vzdělání (viz systémy Švédska, Finska, Holandska).

A jaké změny by měly v systému financování nastat?

1. Měl by stále fungovat systém tzv. **normativního financování**, kdy veřejné prostředky získávají od státu přímo instituce terciárního vzdělání, ovšem tyto prostředky by nově měly dostávat i soukromé školy, aby měly všechny školy stejné šance a schopnost konkurence. Normativ neboli veřejný zdroj financování by měl být stanoven mimo jiné podle počtu absolventů a podle toho, kolik nových studentů škola získá (škola tak bude motivována). V současnosti systém normativ funguje tak, že každý studijní program má přiřazen tzv. nákladový koeficient - právě systém přiřazování těchto koeficientů by se měl změnit. Normativní financování by mělo být stejné pro bakalářské, magisterské a doktorské formy studia, ovšem u bakalářských programů by mělo dojít k navýšení a u doktorských naopak ke snížení (kvůli studentům, kteří doktorské studium často nedokončí).
2. **Zavedení grantů a půjček** - jedná se o tzv. přímou podporu studentů, kdy studenti získají jednou za život grant v určité stanovené výši. Tato výše grantu je stejná pro všechny studijní programy, pro veřejné i soukromé vysoké školy. Co se týká půjčky, tu

mohou opět získat všichni studenti bez rozdílu. Základní studentská půjčka by se skládala z půjčky na životní náklady a půjčky na školné. Horní hranice půjčky na životní náklady by se odvíjela od životního minima a horní hranice půjčky za rok a celkem by byla od určitého roku života nižší. Studenti by měli možnost půjčku na životní náklady získat na přibližně standardní dobu studia plus jeden rok. Horní hranice půjčky na školné by se rovnala výši školného na veřejných vysokých školách.

3. Stále by měl fungovat **system stipendií**, kde by si o typu a výši těchto stipendií rozhodovaly instituce samy.
4. Zavedení **školného** by nemělo být hlavním zdrojem financování terciárního vzdělání, ovšem pokud by bylo školné stejně vysoké jako průměrný vysokoškolský plat, tak by podle tvrzení Bílé knihy jeden student platící školné přinesl škole jeden normativ (finanční prostředky) navíc a škola by měla možnost navýšit počet studentů o dalšího studujícího, který by opět platil školné (multiplikační efekt). Pod pojmem školné autoři Bílé knihy rozumí tzv. systém odloženého školného. Toto označení znamená, že školné budou platit až absolventi vysokých škol s odpovídajícími příjmy, nikoli studenti. Studenti budou moci zaplatit školné rovnou se sníženou sazbou nebo zažádají Veřejný studijní fond (instituce, která by se měla starat o normativy, školné, studijní půjčky a o jejich splácení) o půjčku na školné. V druhém případě by měl Veřejný studijní fond poskytnout škole část odloženého školného ihned a další část by byla škole vyplácena podle toho, jak bude ten či onen absolvent vysoké školy schopen splácet. Vysoké školy by měly mít určeny horní hranice školného, u soukromých škol by to nebylo vhodné díky nižšímu normativu. Výše školného by se mohla u různých studijních programů lišit. Školné by mělo být stanoveno před zahájením přihlašování studentů na vysoké školy a v průběhu studia by mohlo být školné navýšeno pouze o inflaci, u nového typu studia i nad inflaci.
5. Systém splácení studentských úvěrů by měl být shodný se systémem výběru daní z příjmu fyzických osob. Studenti a absolventi s povinností splácet a platit státu by měli obdržet jednou za rok výpis o těchto závazcích. Pokud student poprvé ukončí studium (i když ne úspěšně), měl by mít povinnost začít splácet a měly by mu být účtovány úroky. Výše splátky by měla být stanovena jako procento z určité jasně stanovené výše minimálního příjmu. Za určitých podmínek by mělo být možné splácení přerušit. Dále by mělo být umožněno předčasné splacení půjčky. Pokud by byl

absolvent zaměstnán ve veřejném sektoru, kde mzdy nejsou příliš vysoké, je možné, aby stát nebo jiná instituce hradily část splátek, to samé platí u ostatních zaměstnavatelů. Závazky by měly být spláceny nejprve Veřejnému studijnímu fondu, dále vysoké škole a soukromé instituci.

Po delší době úspěšného fungování systému půjček by bylo možné zavést do systému i půjčky pro studenty, kteří studují v zahraničí, studenty vyšších odborných škol či jiných škol a studenty, kteří jsou občany zemí EU, ale studují v České republice.

U reformy systému financování je důležité, aby došlo nejprve k zavedení systému půjček a splátek. [30]

4.7 Stejně možnosti vzdělání pro všechny

Vysokoškolsky vzdělaní lidé mají dvanáctkrát větší možnost uplatnění na trhu práce a jejich příjmy jsou téměř dvakrát vyšší než příjmy lidí se středním vzděláním. Proto je důležité, aby všichni studenti, kteří chtějí studovat, měli stejné šance bez ohledu na to, zda jsou černí, bílí, zda se jedná o muže nebo ženy, zda jsou věřící či nikoli atd. V České republice tomu tak prozatím není. Jak se doposud ukázalo, v zemích, kde se studenti podílí na financování terciárního vzdělání, jsou nerovnosti nižší než u nás.

Největší problémy pak Bílá kniha vidí v tom, že:

- student je brán jako člověk, který je závislý na rodině a za kterého výdaje za studium platí rodiče nebo v některých případech i sami studenti ze svých vydělaných peněz;
- stipendia jsou určena pro velmi malé procento studentů;
- prozatím nebyly zavedeny studentské půjčky;
- studenti, kteří dosáhli 26 let a stále studují, mají velmi složité podmínky.

Z výše uvedených důvodů je patrné, že je zde potřeba těchto změn:

1. Student by se měl stát tzv. samostatnou sociální jednotkou, která bude mít jednou za dobu studia možnost v jakémkoli věku svého života neplatit zdravotní pojištění, pokud není delší dobu zaměstnána.
2. Finanční pomoc poskytovat přímo studentům jako samostatné sociální jednotce (tím dojde také k tomu, že rodiče nebudou mít úlevy na studenta, protože se již nebude jednat o nezaopatřené dítě).
3. Zavedení tzv. univerzálního studijního grantu - zdrojem peněz na tento grant by byly

právě zrušené úlevy na dani (nyní 890 Kč). Grant by byl nevratný. Pouze v případě, že by student nevyhověl požadavkům a studoval déle než je standardní délka programu, stala by se z grantu půjčka.

4. Zavedení instituce, která by se zabývala poskytováním stipendií. Mělo by dojít zejména ke zjednodušení stipendijního procesu.
5. Zavedení státních půjček s nízkým procentem úroku.
6. Zavedení spoření na vzdělání, které by fungovalo obdobně jako stavební spoření. Toto spoření by tedy bylo garantováno státem a student by měl nárok na státní podporu.
7. Nepřímá podpora státu ve formě *zvýhodnění příležitostné práce studentů*, kdy by byla stanovena hranice, do které by student nemusel platit zdravotní a sociální pojištění. Student s praxí má na trhu práce mnohem více možností uplatnění.
8. Změna přijímacího procesu na vysoké školy - přijímací zkoušky by mohli skládat i tací studenti, kteří mají již několik let po maturitě, měli by více pokusů a zkoušky by vykonávali v blízkém okolí svého bydliště. [30]

4.8 Změny v předškolním, základním a středním vzdělání

Jednotlivé vzdělávací stupně se vzájemně ovlivňují, a proto je zapotřebí provést změny na všech úrovních, aby byly změny terciárního vzdělání kompletní. Cíle, kterých chce Bílá kniha dosáhnout, jsou následující:

1. Každý bez ohledu na sociální postavení by měl mít stejnou možnost co nejvíce využít a rozvíjet své nadání. Školy by se měly více zaměřovat a motivovat nadané žáky.
2. Zvýšit podíl všeobecných znalostí i u nematuritního vzdělání kvůli tomu, aby se absolvent mohl lépe prosadit na trhu práce.
3. Žák by měl být schopen flexibilně jednat při změnách a měl by umět využívat v praxi získaných znalostí.
4. Učitelé by měli být vybíráni podle přísnějších kritérií. Měli by mít schopnost motivovat žáky, rozvíjet jejich schopnosti, měli by mít možnost stále se vzdělávat, jezdit na stáže do zahraničí a za kvalitní práci by měli být náležitě odměněni.
5. Výsledky žáků by neměly být tolik závislé na sociálním zázemí, měly by být zmírněny nerovnosti.
6. Jednotlivé školy by měly nabízet srovnatelné vzdělání.
7. Úroveň vzdělání by se měla všeobecně zvýšit.

8. Změnit formu výuky a častěji v hodinách diskutovat či vytvářet.
9. Systém středního vzdělávání by měl být méně komplikovaný.

V roce 2011 studenti poprvé absolvovali nový způsob maturity, která má dvě části - společnou (státní) a profilovou (školní). Student je úspěšný pouze tehdy, pokud složí povinné zkoušky u státní i u školní maturity. Státní maturita se skládá ze dvou povinných zkoušek - 1. český jazyk a literatura a 2. cizí jazyk nebo matematika - a z maximálně tří nepovinných zkoušek (český jazyk a literatura, cizí jazyk, matematika, občanský a společenskovědní základ, biologie, fyzika, chemie, dějepis, zeměpis, dějiny umění). Školní část se skládá ze dvou až tří povinných zkoušek, podle rozhodnutí ředitele školy, a z maximálně dvou nepovinných zkoušek dle výběru z předmětů, které také určí ředitel školy. Toto rozdělení nastalo zejména kvůli tomu, aby se tolik nelišily znalosti žáků u jednotlivých typů škol - pro srovnávání slouží právě státní maturita, školní maturita má vypovídací schopnost o jednotlivých oborech. Žák si u povinných předmětů může zvolit, zda chce absolvovat nižší či vyšší úroveň obtížnosti. Na maturitním vysvědčení pak bude uvedeno u předmětu, kterou úroveň si žák zvolil, a u vysokých škol bude moci být jedním z požadavků přijetí právě úroveň obtížnosti státní maturity.

[30, 31, 32]

5 Zhodnocení efektivnosti zmíněných systémů

Předtím, než se začneme zabývat hodnocením efektivnosti, bychom si měli říci, co se pod pojmem efektivnost rozumí. Efektivnost měří poměr vložených zdrojů a získaného užítku. Při zvýšení efektivnosti většinou minimalizujeme náklady nebo maximalizujeme užitek, abychom byli konkurenceschopní. [33]

5.1 Etapy tvorby dotazníku

I. Cílem výzkumu navazujícího na téma této práce bylo zjistit, jak efektivní jsou systémy vzdělání ČR, VB a Austrálie. Velká Británie a Austrálie byla zvolena proto, že mnoho českých studentů jezdí nebo létá za studiem právě do těchto destinací.

II. Nejvhodnějším nástrojem měření efektivnosti vzdělávacích systémů se zdál být dotazník, protože efektivnost školského systému by měli hodnotit zejména studenti, kteří mají se zvolenými systémy vzdělání zkušenosti. Tito studenti také mohou mít zajímavé připomínky a návrhy na změny ve vzdělávacím systému.

III. Pro objektivnost byl zvolen anonymní dotazník. Vzhledem ke snaze porovnat systémy napříč státy i kontinenty byla použita forma internetového dotazování.

IV. Byla zvolena určitá kritéria, podle kterých je možné jednotlivé systémy porovnávat - obecné informace, způsob financování studia, výdaje studenta na studium, příjmací zkoušky, průběh výuky, ukončení studia, přístup učitelů, příprava pro vstup na trh práce a příjmy vysokoškolských studentů.

V. Podle zvolených kritérií pak byly sestaveny otázky v dotazníku. Jsou to především otázky uzavřené a také otázky polootevřené, kdy dotazovaný mohl připsat svou variantu či názor. Pouze jedna otázka byla otevřená. Dotazník se skládá z 21 otázek a vyplnilo ho celkem 73 respondentů. Z těchto 73 vyplněných dotazníků bylo možné použít 64 dotazníků. Vybrány byly pouze ty, které se týkaly rozebírané problematiky (vzdělávacího systému ČR, VB a Austrálie).

VI. Zpočátku vyplňovali respondenti otázky obecného charakteru (pohlaví, věk,...), pak se

již otázky zaměřily na konkrétní problematiku, kdy bylo nutné získat i informace citlivějšího charakteru, jako např. výdaje na studium. Tyto citlivější informace někteří respondenti nesdělili.

VII. Dotazník byl vytvořen pomocí webových stránek www.oursvey.biz. Bylo nutné vypracovat dvě verze dotazníku - jednu v českém a jednu v anglickém jazyce. Webová aplikace umožňuje vyplnit nejprve název, datum (od kdy do kdy mohou respondenti vyplňovat) a poděkování za vyplnění dotazníku. Pak se postupně zadávají jednotlivé otázky, u nichž je možné zadat podmínku, že pokud otázka nebude zodpovězena, nemůže respondent pokračovat ve vyplňování. Po vyhotovení dotazníku se objeví odkaz, který je možné poslat přátelům, známým atd. Po kliknutí na tento link se zobrazí požadovaný dotazník.

VIII. Aby bylo možné ověřit, zda je dotazník správně formulovaný, bylo nutné nejprve poslat odkaz několika přátelům a poprosit je o poznámky a postřehy, kterých si všimli. Dotazník byl poté upraven a odkaz umístěn na www.facebook.com, kde k němu mělo přístup mnoho lidí, kteří studovali nebo studují v ČR, Austrálii nebo Velké Británii. Co se týká dotazníku v anglickém jazyce, správnost otázek byla konzultována s kamarádkou, která již 6 let žije a studuje ve Velké Británii.

IX. Dotazník mohli respondenti vyplňovat od 31.03.2011 do 01.02.2012. Po vyplnění dotazníku se vedle něj objeví statistiky v procentech. Tyto statistiky velmi pomohly při vyhodnocování dotazníku v českém jazyce. Ovšem u verze v anglickém jazyce bylo nutné statistiky vytvářet ručně, protože ji nevyplňovali pouze respondenti, kteří studovali ve Velké Británii a Austrálii, ale také například respondenti studující v Itálii, Francii,... Vzhledem k tomu, že tématem práce bylo porovnání tří systémů vzdělání, bylo by vhodnější vytvořit tři verze dotazníků a zadat u nich podmínku, že se u prvního dotazníku jedná o studenty studující v ČR, u druhého o studenty z VB a u třetího o studenty v Austrálii. Protože tak nebylo učiněno, velmi se ztížilo vyhodnocování jednotlivých systémů.

5.2 Vyhodnocení jednotlivých systémů dle kritérií

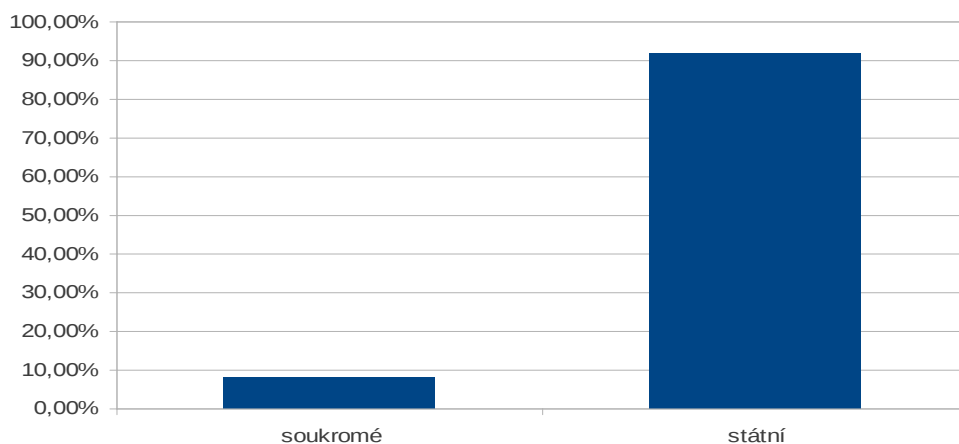
V předchozí podkapitole bylo představeno devět kritérií, která pomohla k hodnocení jednotlivých vzdělávacích systémů.

5.2.1 Obecné informace

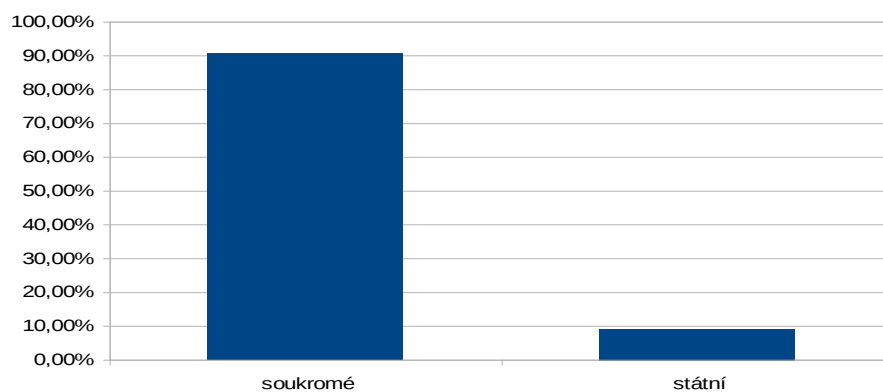
Jak již bylo zmíněno, ze všech vyplněných dotazníků jich bylo k použití 64. Následující odstavce jsou zaměřené na obecné informace u jednotlivých vzdělávacích systémů:

1. Dotazník zaměřující se na český vzdělávací systém vyplnilo 38 respondentů od 20 do 52 let, z toho 63,2 % žen a 36,8 % mužů. 47,4 % dotázaných byli studenti a 65,8 % pracující. Nejvíce dotazovaných (44,7 %) dosáhlo vysokoškolského magisterského vzdělání a nejméně (2,6 %) vyššího odborného vzdělání. Dotazovaní byli studenty nebo absolventy škol, jako např. Univerzita Karlova v Praze (UK), České vysoké učení technické v Praze (ČVUT), Vysoká škola ekonomická v Praze (VŠE), Technická univerzita v Liberci, Západočeská univerzita v Plzni, Univerzita Palackého v Olomouci, Masarykova univerzita v Brně aj.
2. U dotazníku, který zkoumal britský vzdělávací systém, byl počet respondentů 15 a byli ve věku od 20 do 36 let. Tento dotazník vyplnilo 66,7 % žen a 33,3 % mužů, kteří byli z 80 % studenty. Jejich nejvyšší dosažené vzdělání bylo ze 40 % středoškolské, z 26,7 % bakalářské, z 20 % magisterské a po 6,7 % dosáhli dotazovaní tzv. diploma a graduate diploma. Dotazovaní studovali University of Glasgow (40 %) a University of Leeds (60 %).
3. Respondenti, kteří jsou nebo byli studenty v Austrálii, byli ve věku od 22 do 31 let a jednalo se z 72,8 % o ženy a z 27,3 % o muže; 45,5 % z nich byli studenti a 54,5 % pracující. Nejvíce dotazovaných dosáhlo bakalářského vzdělání (45,5 %), dále pak magisterského a středoškolského (po 27,3 %). Všichni dotazovaní studovali nebo studují v Sydney - např. The University of Sydney, University of Technology Sydney, Australian Catholic University, Kaplan International College Sydney aj.

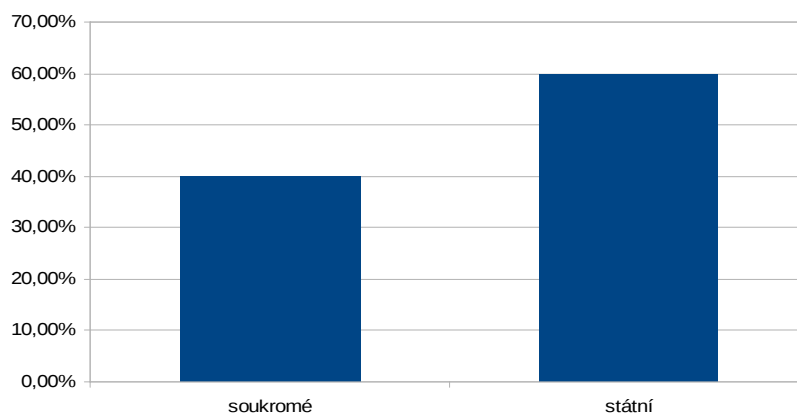
5.2.2 Způsob financování studia

Obr.4 Způsob financování studia v ČR

Obr.5 Způsob financování studia v Austrálii

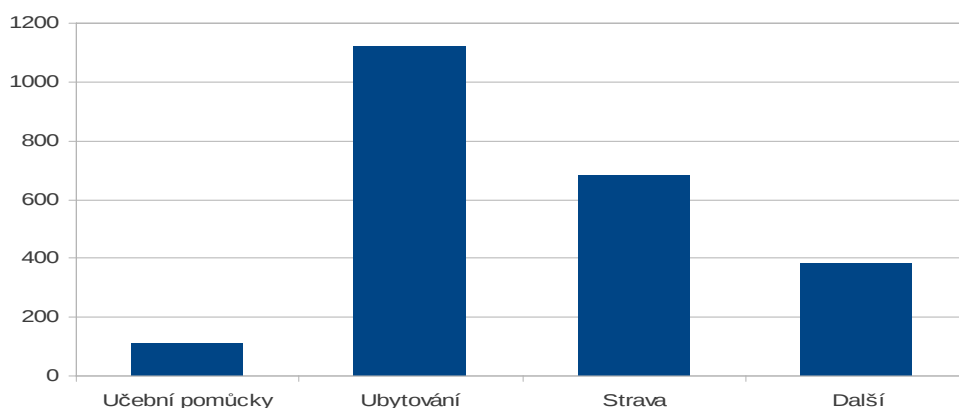
Obr.6 Způsob financování studia ve VB

Na obrázcích číslo 4 - 6 vidíme, jak je financováno školství v ČR, Austrálii a VB podle

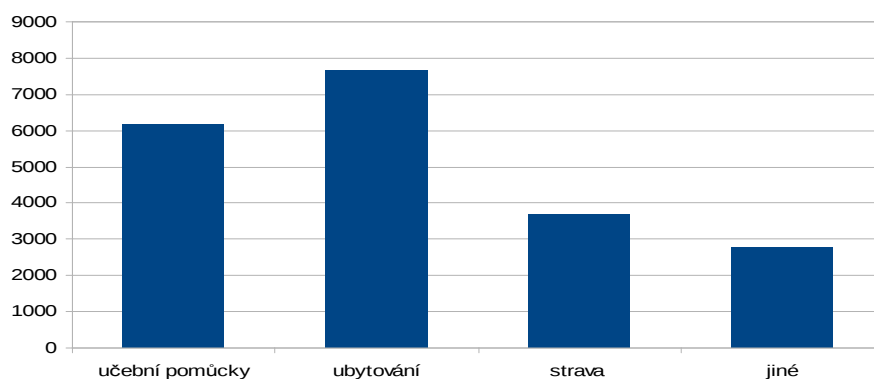
výše popsaného dotazníku. V České republice je z 91,9 % financováno vzdělání ze státních prostředků, kdežto v Austrálii je tomu přesně naopak - z 90,9 % je vzdělání financováno soukromými prostředky, při financování státními prostředky studenti využívají dotací. Ve Velké Británii studenti více využívají státních půjček, a to z 60 %, ale soukromé prostředky patří také mezi častou formu financování vzdělávání.

5.2.3 Výdaje studenta při studiu za jeden školní rok

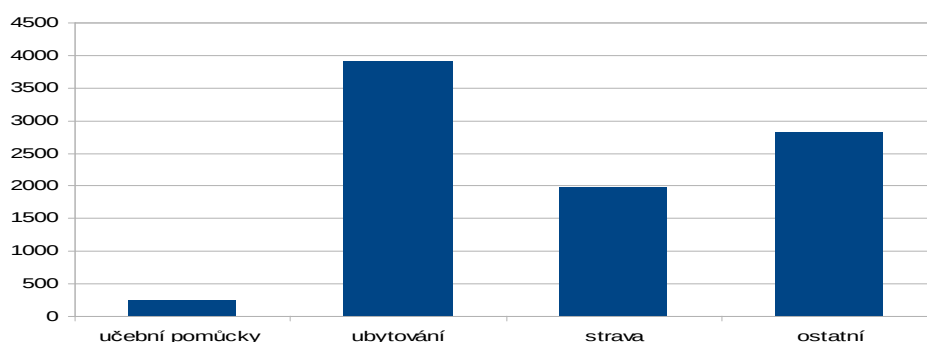
Pro větší přehlednost porovnání výdajů během studia v ČR, VB a Austrálii byly převedeny jednotlivé měny na společnou měnu euro. Ke dni 16.12.2011 byly kurzy k 1 euru následující: 1 euro = 25,34 CZK, 1 euro = 1,306 AUD, 1 euro = 0,84 GBP. [10]

Obr.7 Výdaje studenta během studia v ČR za 1 školní rok v eurech

Obr.8 Výdaje studenta během studia v Austrálii za 1 školní rok v eurech

Obr.9 Výdaje studenta během studia ve VB za 1 školní rok v eurech

Na obrázcích číslo 7 - 9 vidíme, že největšími výdaji studentů během studia jsou u všech tří vzdělávacích systémů výdaje na ubytování (v ČR 1 118,5 euro, v Austrálii 7 657,1 euro a ve VB 3 917,4 euro). Učební pomůcky tvoří u systému ČR a VB nejmenší složku výdajů (v ČR 110 euro a ve VB 258,7 euro), naopak u australských studentů jsou výdaje za učební pomůcky druhé nejvyšší - 6 143,5 euro. V ČR studenti zaplatí za stravu za jeden školní rok v průměru 683 euro, v Austrálii 3 674,6 euro a ve VB 1 984,8 euro. Ostatní výdaje (např. na dopravu, zábavu atd.) činí v ČR 383 euro, v Austrálii 2 766 euro a ve VB 2 824,7 euro.

Po sečtení všech výdajů činí celkové výdaje za 1 rok studia v ČR 2 294,5 euro, v Austrálii 20 241,2 euro a ve VB 8 985,5 euro. Do celkových výdajů je třeba také přičíst školné, které platí studenti v Austrálii i VB. Pro zjednodušení bylo počítáno s horní hranicí školného, která je v Austrálii 8 677 AUD = 6 642,7 euro a ve VB 4 300 euro. Reforma terciárního vzdělání ČR počítá se zavedením školného ve výši cca. 10 000 Kč za semestr, což je 20 000 Kč za 1 rok = 789,3 euro. [34, 35]

Celkové výdaje během studia včetně školného tedy činí:

- v ČR před reformou 2 294,5 euro;
- v ČR po zavedení školného 3 083,8 euro;
- v Austrálii 26 883,9 euro;
- ve VB 13 285,5 euro.

Následně je nutné zavést ještě jednu veličinu, a to průměrnou mzdu, se kterou lze výdaje na vzdělání porovnávat. Průměrná hrubá měsíční mzda činila podle Českého statistického úřadu v roce 2010 Kč 23 797 Kč, což je 285 564 Kč za rok. Po převedení na společnou měnu dostáváme částku 11 269,3 euro za rok. Průměrná mzda v Austrálii činí 64 594

AUD, což je 49 449,8 euro, a ve Velké Británii 34 000 GBP, což je 40 437,8 euro.

[35, 36, 37]

Při porovnání výdajů na vzdělání s průměrnou roční mzdou vyplynou následující výsledky:

- v ČR tvoří výdaje na vzdělání před reformou 20,4 % z roční průměrné mzdy;
- v ČR by tvořily výdaje na vzdělání se zavedením školného 27,4 % z roční průměrné mzdy;
- v Austrálii činí výdaje na vzdělání 54,4 % z roční průměrné mzdy;
- ve VB zaujímají výdaje na vzdělání 32,9 % z roční průměrné mzdy.

Pro úplnost je zde uvedena tabulka, která obsahuje statistiku OECD ohledně podílu soukromých výdajů na terciární vzdělání za rok 2008.

Tab. 2. Podíl soukromých výdajů na terciární vzdělání pro rok 2008

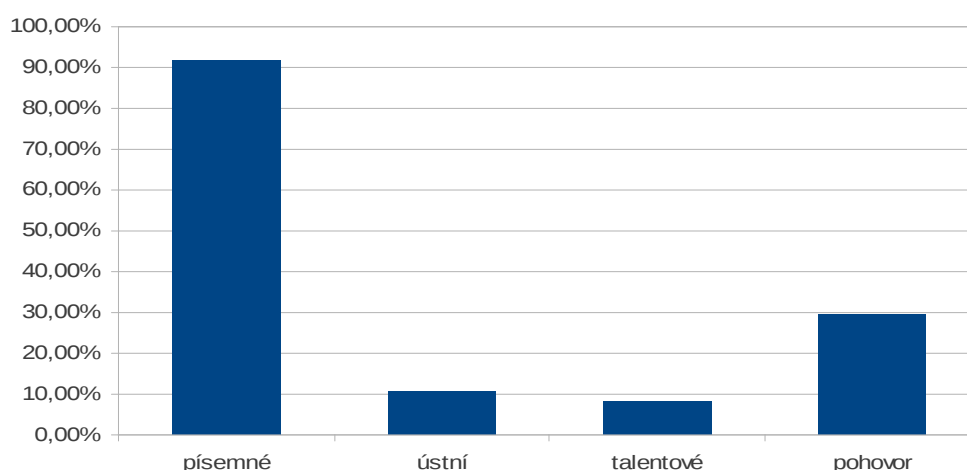
	Podíl soukromých výdajů na terciární vzdělání pro rok 2008
ČR	20,9%
Austrálie	55%
VB	65%

Zdroj: [38]

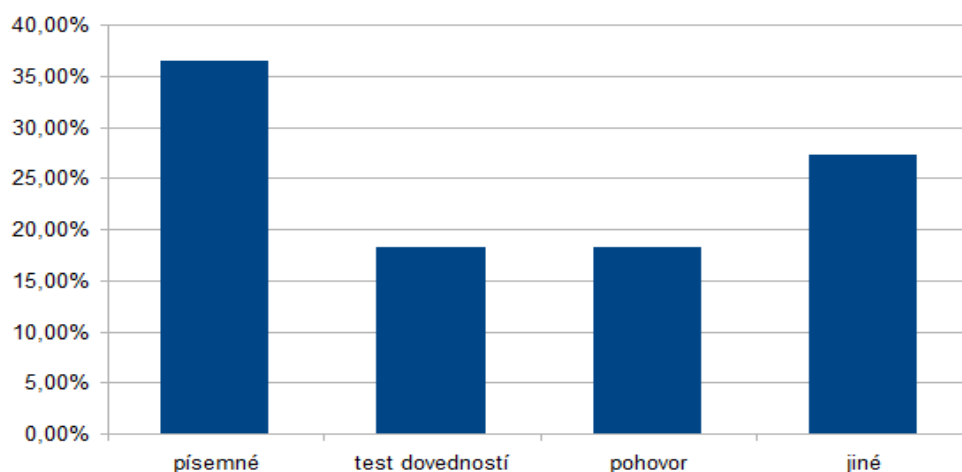
Mnou zjištěný podíl soukromých výdajů na terciární vzdělání v ČR a Austrálii je téměř totožný s údaji, které udává OECD, ovšem podíl soukromých výdajů ve Velké Británii se poněkud liší. To je způsobeno nejspíše malým počtem respondentů, kteří vyplnily dotazník. Z těchto poznatků ovšem jasně vyplývá, že Česká republika má ve srovnání s Austrálií a Velkou Británií nejnižší soukromé výdaje na terciární vzdělání, a proto je zavedení školného do českého systému terciárního vzdělání více než žádoucí. Na příkladu Velké Británie i Austrálie je vidět, že i když jsou výdaje na vzdělání vyšší, patří tyto systémy mezi studenty k nejvyhledávanějším a nejkvalitnějším. V Austrálii i VB studuje dle Bílé knihy terciárního vzdělání 77 % studentů ze zahraničí. A proč jsou zahraniční studenti pro Českou republiku důležití? Vzhledem k stagnujícímu HDP v ČR je za předpokladu racionálně uvažujících tržních subjektů zapotřebí investovat prostředky do ekonomiky, a to zejména do terciárního odvětví, do kterého patří také školství. Ovšem pouze vysoké školy jsou konkurenceschopné také na trhu světovém, což je vzhledem ke

globalizaci velmi důležité. To, zda je efektivní investovat právě do sektoru vysokého školství, závisí na rentabilitě, která by měla být vyšší než v ostatních sektorech, které jsou stejně jako vysoké školství konkurenceschopné i na světovém trhu. Dle Doc. Ing. Jiřího Krafa, CSc. předpokládáme středně velkou ekonomickou fakultu, na které studuje 1 000 studentů pětiletého prezenčního studia, s ročními náklady 28 mil. Kč. Výnosy této fakulty ze zahraničních studentů činí 180 mil. Kč. Tyto výnosy představují částku, kterou přijali a platí zahraniční studenti na českých ekonomických fakultách. Zisk v tomto případě získáme po odečtení nákladů od výnosů, a jeho výše je 152 mil. Kč. Když tento zisk porovnáme s náklady, získáme rentabilitu ve výši 542,8 %. Z tohoto výsledku jasně vyplývá, že investice do vysokého školství je velmi efektivní, a rozhodně se vyplatí do tohoto sektoru investovat více peněžních prostředků. [39]

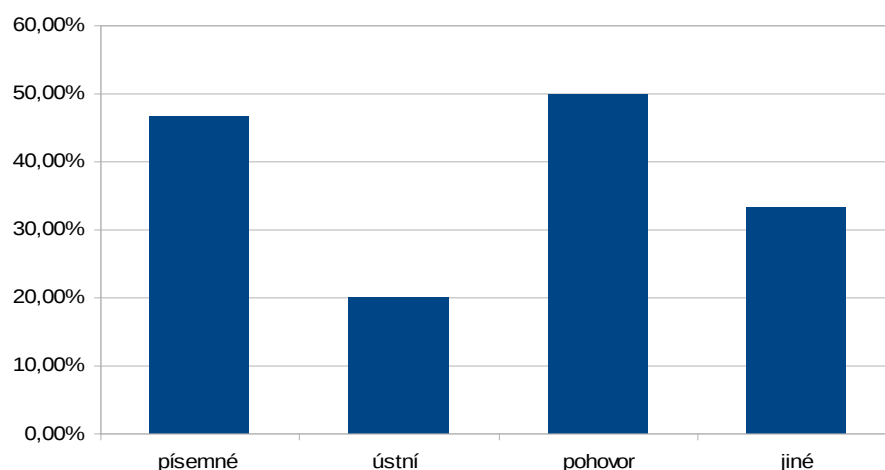
5.2.4 Forma přijímacích zkoušek

Obr.10 Forma přijímací zkoušky v ČR

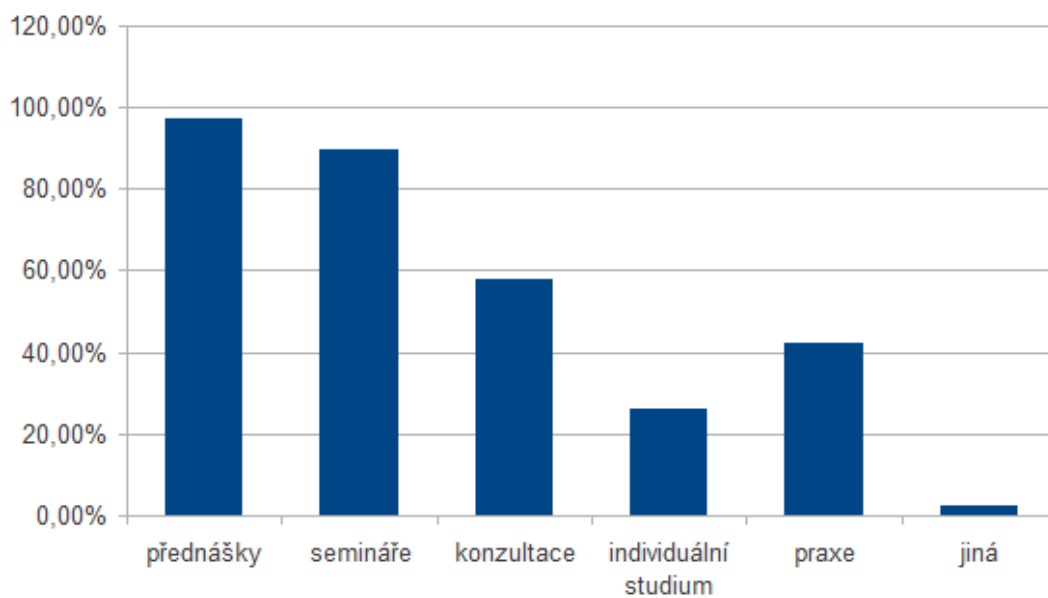
Obr.11 Forma přijímací zkoušky v Austrálii

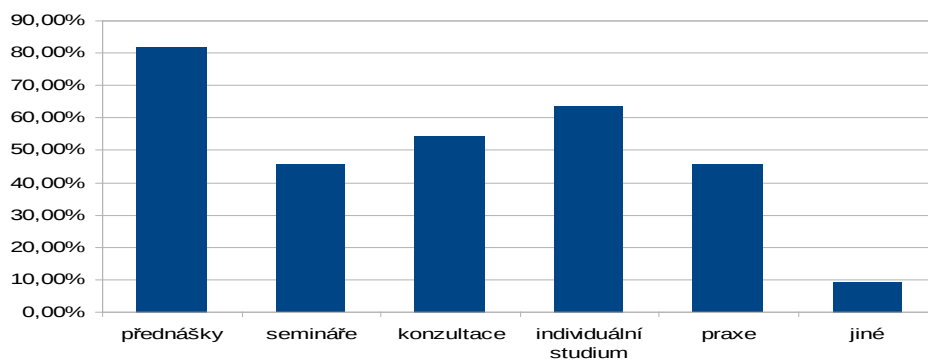
Obr.12 Forma přijímací zkoušky ve VB

Na obrázcích 10 - 12 vidíme, že nejvíce využívanou formou přijímacích zkoušek je písemná forma (v ČR 91,9 %, v Austrálii 36,4 % a ve VB 46,7 %). Velmi často se také při přijímání na vysoké školy využívá formy pohovoru, ve VB dokonce z 50 %, v ČR 29,7 % a v Austrálii 18,2 %. Tento pohovor se v ČR týká všeobecného přehledu. V Austrálii a ČR se také využívá talentových zkoušek - v Austrálii z 18,2 % a v ČR z 8,1 %. Ústní přijímací zkoušky se využívají u nás z 10,8 % a ve VB z 20 %. Za zmínku stojí také to, že v Austrálii i Velké Británii využívají ve velké míře úplně jiných než zmíněných metod k přijímání studentů do terciárního vzdělání - v tomto ohledu by si Česká republika mohla vzít příklad a zkusit také jiné metody.

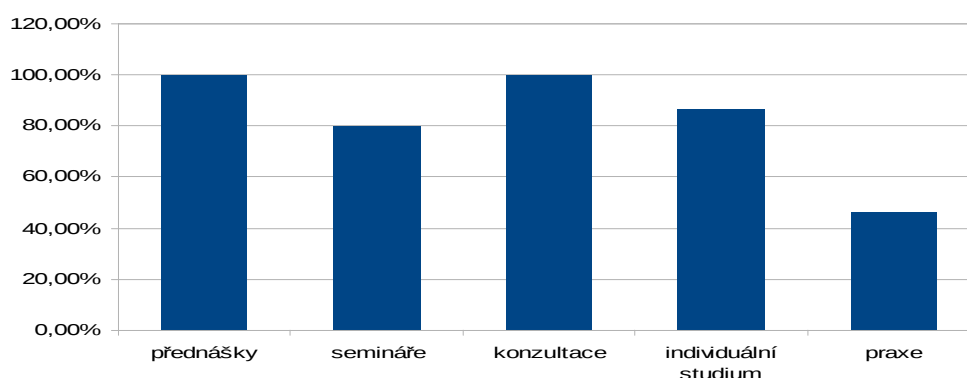
5.2.5 Průběh výuky

Obr.13 Forma výuky v ČR

Obr.14 Forma výuky v Austrálii

Obr.15 Forma výuky ve VB

Jak je vidět z grafů 12 - 15 všechny tři vzdělávací systémy používají nejčastěji jako formu výuky přednášky (ČR 97,4 %, Austrálie 81,8 %, a VB 100 %). Dotazovaní si mohli vybrat více odpovědí, proto udaná procenta nedávají dohromady 100 %. Semináře a konzultace jsou také velmi často používané formy, semináře v ČR 89,5 %, v Austrálii 45,5 % a ve VB 80 %, konzultace jsou využívány v ČR z 57,9 %, v Austrálii z 54,5 % a ve VB dokonce ze 100%. Hojně je využíváno individuální studium jak v Austrálii (63,6 %), tak ve VB (86,7 %), ovšem v ČR pouze z 26,3 %. Praxe je do výuky v ČR zařazena z 42,1 %, v Austrálii ze 45,5 % a ve VB ze 46,7 %. Jiné formy výuky využívá ČR i Austrálie v malé míře.

Na otázku, zda byla do výuky zahrnuta praktická část, odpovědělo 71 % respondentů studujících v ČR, že ano, a to formou pedagogické praxe, souvislé praxe v posledním ročníku, projektů, praxe na pracovištích aj. Na stejnou otázku studenti studující v Austrálii odpověděli ano ze 45,5 %, a to formou laboratorní práce, výzkumu, praktického programu, exkurzí aj. Ve VB studenti odpověděli ano z 42,9 % a praxe byla uskutečňována formou 1 roku v zahraničí, praktického výzkumu, práce v laboratoři, sbírání podkladů aj.

Další otázky se týkaly možnosti výběru jiných než povinných předmětů, jejich počtu a zda byl počet dostačující. Čeští studenti odpovídali z 89,5 % že ano. 52,6 % studentů napsalo, že si mohli vybrat z více jak 10 předmětů a výběr jim z 79 % vyhovoval. Australští studenti si mohli vybírat více předmětů z 63,6 % a nejvíce studentů (72,8 %) zaškrtnulo, že si mohli vybírat z 1 - 5 předmětů a 81,8 % z nich to vyhovovalo. Britští studenti měli na výběr

z více předmětů z 93,3 % a z 78,6 % to bylo z 1 - 5 předmětů a tento výběr se jim zdál z 86,7 % dostačující.

Následující otázka se týkala hodnocení studentů v průběhu semestru. Studenti z českých škol odpověděli z 63,2 %, že byli hodnoceni v průběhu semestru formou bodovaných testů, seminárních prací, referátů, prezentací, aktivity v hodině atd. Studenti z Austrálie odpověděli ano z 54,5 % a formy hodnocení byly testy, eseje, domácí úkoly, online kvízy atd. Studenti z VB byli hodnoceni v průběhu roku z 86,7 % formou prezentací, esejí, domácích úkolů, písemných prací, přípravy aj.

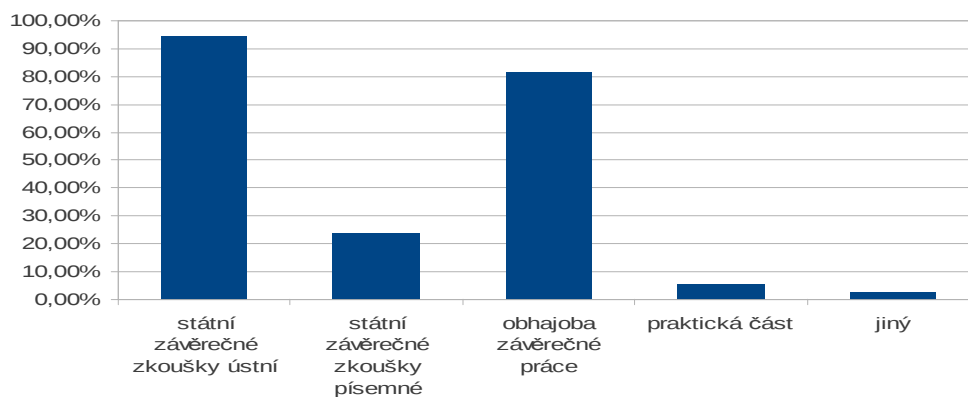
U tohoto tématu bylo zajímavé zjistit také formu zkoušek. Podle respondentů je nejvíce využívána písemná forma zkoušek, a to v ČR, Austrálii i VB a dále pak kombinovaná forma zkoušek (písemná plus ústní). Ve Velké Británii jsou také velmi často vyžadovány písemné eseje.

Při vyhodnocování tohoto kritéria se vynořuje spousta dalších otázek, ale nejvíce zarážející je fakt, že forma výuky v ČR se od té britské a australské příliš neliší. Po přečtení všech možných materiálů k této tématice však nejsou studenti v ČR moc dobře připraveni na vstup na trh práce, chybí jim totiž praxe, a proto bude asi problém ve formě praxe. U britského vzdělávacího systému je velice zajímavá myšlenka, že studenti studující jazyky, odcestují v rámci studia na rok do zahraničí, kde se mluví tím jazykem, který studují. Stejně tak je tomu s technickými obory ve VB - studenti musí absolvovat povinnou praxi na pracovišti. Možná je také důležité, jak jsou studenti, kteří mají praxi vykonávat, kontrolováni. Po získání odpovědi na tuto otázku by snad bylo možné odpovědět na to, proč nemají studenti z ČR téměř žádnou praxi, kterou by uplatnili v zaměstnání.

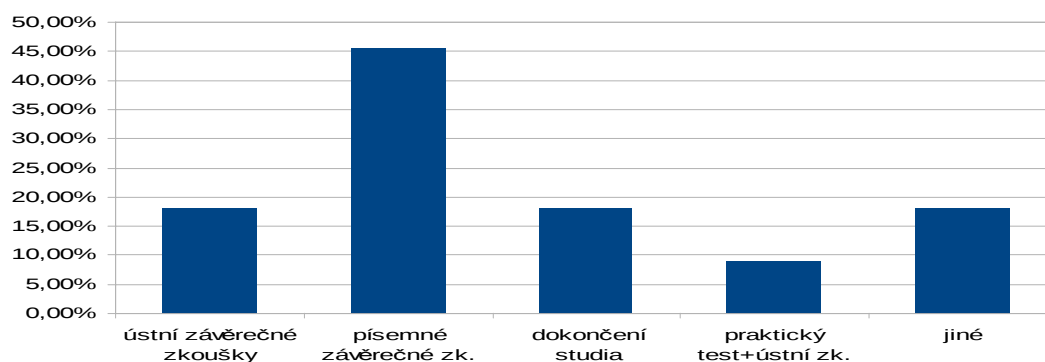
Zatímco studenti ve Velké Británii a Austrálii měli na výběr z 1 - 5 předmětů, v ČR to bylo více jak 10 předmětů. Podle mého názoru by bylo vhodné, aby předmětů, které má student na výběr, bylo méně s dostatečnou kapacitou a opravdu by se týkaly oborů.

Co se týká hodnocení studentů v průběhu semestru, ve všech třech systémech studenti hodnoceni jsou, nejvíce však ve VB. Liší se forma hodnocení. Zajímavá se jeví být forma esejí, která se používá v Austrálii i VB - studenti se díky nim musí opravdu zamyslet nad danou problematikou. Tato forma je zajímavá také u zkoušek.

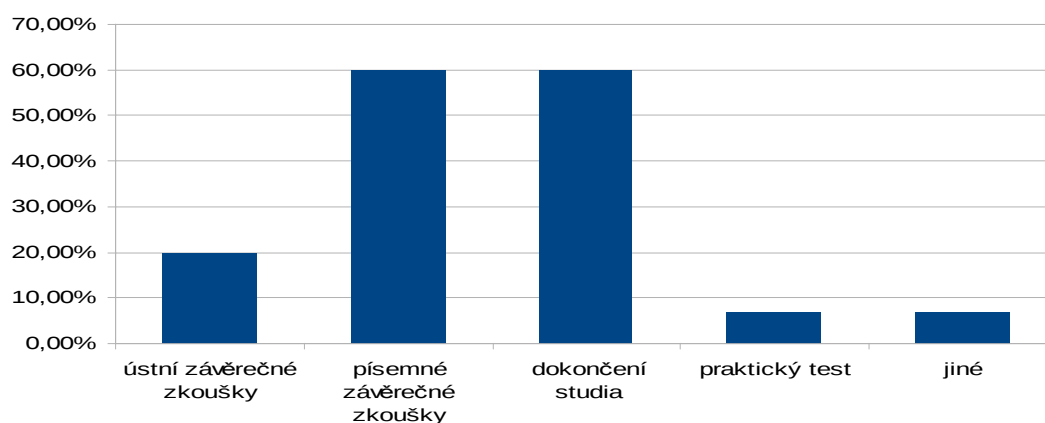
5.2.6 Forma ukončení studia

Obr.16 Způsob ukončení studia v ČR

Obr.17 Způsob ukončení studia v Austrálii

Obr.18 Způsob ukončení studia ve VB

Z obrázků 16 - 18 můžeme vidět, že zatímco v Austrálii a VB se nejvíce využívá písemných závěrečných zkoušek (v Austrálii 45,5 % a ve VB 60 %), v ČR se využívá z 94,7 % ústních závěrečných zkoušek. V Austrálii se ústních závěrečných zkoušek využívá pouze z 18,2 % a ve VB z 20 %. Ve VB se také velmi často (60 %) využívá tzv. dokončení studia, kdy student dokončí všechny zkoušky a povinnosti a získá titul.

V Austrálii této metody také využívají, a to z 18,2 %. V ČR se také často požaduje obhajoba závěrečné práce - 81,6 %. Praktická část se využívá ve všech třech systémech z méně jak 10 %.

Nejspravedlivější formou ukončení studia se zdá být písemná závěrečná zkouška nebo dokončení studia. U obou těchto variant musí být ovšem patřičná kontrola.

5.2.7 Přístup učitelů

Dalším bodem mého dotazníku bylo, jak studenti hodnotí přístup učitelů. Ve všech třech případech studenti napsali, že se učitelé většinou snažili obohacovat výuku (v ČR 81,6 %, v Austrálii 81,8 % a ve VB 80 %). V ČR studenti psali, že učitelé byli velcí odborníci, poskytovali konzultace a materiály navíc, rady, příklady z praxe, zajišťovali přednášky od lidí z praxe, besedy a byli ochotní pomoci. U odpovědí studentů z Austrálie a VB tomu bylo podobně - učitelé měli zajímavý styl přednášení, osobní přístup, byli ochotní pomoci, dobří rádci, poskytovali konzultace, příklady z praxe.

5.2.8 Příprava pro vstup na trh práce

Odpovědi respondentů u tohoto kritéria by měly nejvíce vypovídat o efektivnosti daného systému. Nejprve byla dotazovaným položena otázka, zda si myslí, že jsou nebo byli po ukončení studia dobře připraveni na nástup do zaměstnání. V ČR odpovědělo na tuto otázku 71,8 % respondentů ne. Dále psali, že studenti v ČR jsou připraveni teoreticky (učí se učivo nazpaměť) a chybí jim praxe a že se snižují nároky na studenty. Austrálie a VB jsou na tom již lépe - v Austrálii odpovědělo ano 63,6 % respondentů a ve VB 60 %. Jako příklad důvodů, proč studenti odpověděli ano, uvedli zařazení předmětů ze skutečného obchodování nebo práce v laboratoři. Několik australských studentů ještě připsalo, že absolventi univerzity jsou méně připravení než absolventi TAFE (obdoba VOŠ).

Na otázku, zda má student s ukončeným vysokoškolským vzděláním větší šanci najít si

zaměstnání, ovšem odpověděli studenti v ČR z 76,9 % ano, v Austrálii z 81,8 % a ve VB z 93,3 % ano. Podobné výsledky se ukázaly u otázky, zda jsou absolventi s vysokoškolským titulem lépe finančně hodnoceni. Ano odpovědělo 81,6 % studentů z ČR, 81,8 % z Austrálie a 93,3 % z VB.

Pro porovnání mnou zjištěných skutečností se statistikami, jsou zde k nahlédnutí následující tabulky. První tabulka znázorňuje míru nezaměstnanosti lidí ve věku od 25 do 64 let v ČR a Velké Británii v roce 2010, a to rozdělenou dle dosažené úrovně vzdělání. I z níže uvedených dat je zřejmé, že čím vyšší je úroveň dosaženého vzdělání, tím nižší je úroveň nezaměstnanosti, a to v ČR i ve VB.

Tab. 3. Míra nezaměstnanosti dle dosaženého vzdělání

	Preprimární, primární a nižší sekundární	Vyšší sekundární a postsekundární	Terciární vzdělání
ČR	22,7	6,2	2,5
VB	10,3	6,2	3,4

Zdroj: [40]

Následující tabulky ukazují porovnání platů podle stupně dosaženého vzdělání.

Tab. 4. Průměrný měsíční příjem dle úrovně vzdělání

	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vysokoškolské
ČR	17 500	20 900	29 900

Zdroj: [41]

Tab. 5. Čisté příjmy lidí ve věku od 25 do 64 let dle stupně vzdělání a parity kupní síly za rok 2009 nebo předešlý dostupný rok v US \$

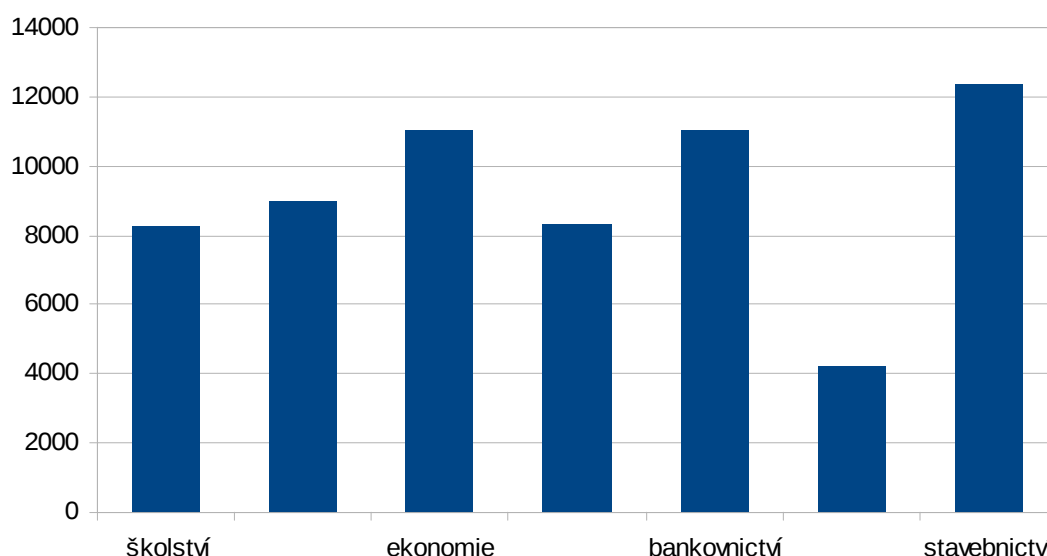
	Nižší než vyšší sekundární	Vyšší sekundární vzdělání	Terciární vzdělání
ČR	12 000	15 000	31 000
Austrálie	27 000	31 000	40 000
VB VB	21 000	27 500	40 000

Zdroj: [42]

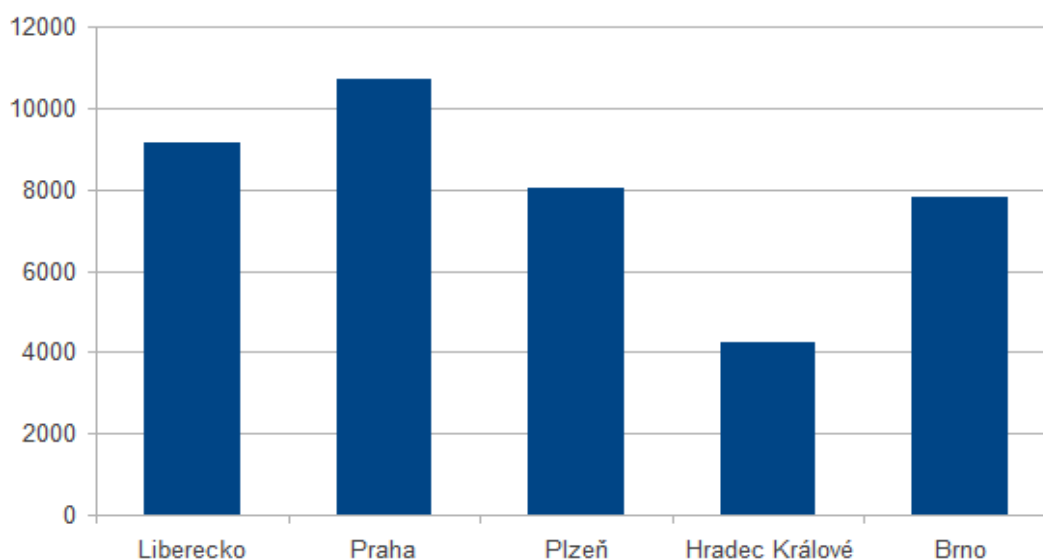
Z výše uvedeného vyplývá, že s rostoucí úrovní dosaženého vzdělání roste také výše příjmů. Pro srovnání příjmů v ČR, Austrálii a VB bylo využito teorie parity kupní síly, která vychází z toho, že úrovně cen všech zemí se rovnají, pokud jsou zachyceny jednou měnou.

5.2.9 Komparace příjmů vysokoškolských absolventů

Poslední otázkou bylo, kolik činí nástupní plat absolventa VŠ v různých odvětvích a městech. Bohužel u této otázky odpovídali respondenti neúplně - většinou napsali pouze částku, čeští studenti pak většinou napsali i město a z poloviny pak odvětví. Proto mohu pouze pro zajímavost ukázat alespoň průměrné roční platy vysokoškolských absolventů podle odvětví a podle některých měst ČR. Opět jsou platy uváděny v eurech.

Obr.19 Průměrné platy absolventů VŠ v ČR dle odvětví (školství, právo, ekonomie, architektura, bankovníctví, sociální práce, stavebnictví)

Obr.20 Průměrné nástupní platy absolventů VŠ v některých městech ČR

U obrázků 19 a 20 se jedná pouze o určité platové intervaly a je nutné brát výsledky s rezervou- vypovídací hodnota je zde velmi malá díky nízkému počtu získaných odpovědí. Obrázek číslo 20 ukazuje pouze pro zajímavost nástupní platy vysokoškolských absolventů v různých městech. Tyto platy byly zprůměrovány a přičteny průměrné nástupní platy absolventů, kteří neuvedli město. Opět aritmetickým průměrem bylo dosaženo průměrného ročního nástupního platu absolventů VŠ pro celou Českou republiku, který činí 8 319,6 euro.

V Austrálii studenti uvedli buď město Sydney, nebo žádné město, takže budu tento výsledek brát jako průměrný roční nástupní plat vysokoškolských absolventů pro Austrálii - 56 880 euro. Ve Velké Británii tento plat činí 24 381,6 euro.

Následně srovnáme průměrné platy absolventů VŠ a průměrné platy v ČR, Austrálii a VB a dostaneme tyto výsledky:

- v ČR je průměrná roční nástupní mzda $21\,330 \times 12 = 255\,960$ Kč, což je 10 101,1 euro, průměrná nástupní roční mzda absolventa VŠ 8 319,6 euro [43];
- v Austrálii je průměrná roční mzda 49 449,8 euro a u absolventů VŠ 56 880 euro;
- ve Velké Británii činí průměrná roční mzda 40 437,8 euro a u absolventů VŠ 24 381,6 euro.

Z výše uvedeného vyplývá, že pouze v Austrálii si vysokoškolští absolventi vydělají ihned

po nástupu do zaměstnání o 15 % více než je průměrný plat v zemi, takže největší návratnost investic zajišťuje australský vzdělávací systém. Nástupní plat absolventů VŠ v České republice je o 17,6 % nižší než průměrný nástupní plat ČR a ve VB je to o téměř 40 %, což je velmi překvapivé. V dostupných zdrojích je totiž uváděno, že ve VB jsou platy vysokoškolských absolventů o 30 % vyšší než je průměrný plat a v ČR dokonce o 60 % vyšší. Mnou zjištěné závěry je potřeba chápat jako orientační, a to právě z toho důvodu, že dotazníkového šetření se zúčastnilo velmi málo respondentů. Ovšem jak z mého šetření, tak z dostupných zdrojů je patrné, že australský systém terciárního vzdělávání patří mezi nejefektivnější nejen z mnou porovnávaných systémů.[44]

5.3 Celkové zhodnocení systému ČR a mé návrhy

5.3.1 Zhodnocení systému ČR

Když zhodnotíme systém vzdělání České republiky v porovnání se systémem Austrálie a Velké Británie, jež jsou považovány za velice kvalitní, zásadní rozdíly jsou následující:

1. terciární vzdělání České republiky je financováno zejména ze státních prostředků bez možnosti státních půjček;
2. výdaje studenta na studium a s ním spojené náklady jsou v ČR ze všech systémů nejvyšší;
3. studenti mají na výběr příliš mnoho předmětů, které často ani nesouvisí s jejich oborem;
4. podle respondentů studenti nejsou po absolvování vysoké školy připraveni na vstup na trh práce díky tomu, že nemají praktické zkušenosti;
5. nástupní plat absolventů VŠ je o 17,6 % nižší než průměrný nástupní plat v ČR (tento poznatek ovšem berme s rezervou).

5.3.2 Mé návrhy na zlepšení systému terciárního vzdělání

Opět si rozdělíme navrhované změny do několika oblastí:

❖ Financování vysokého školství

Česká republika by si měla vzít příklad z dalších dvou systémů - Velké Británie a Austrálie, kde je terciární vzdělávání financováno především ze soukromých zdrojů. Tyto peněžní prostředky by mohly vést ke zkvalitnění vysokého školství v České republice. Způsoby financování terciárního vzdělání jsou následující:

I. způsob založený na sdílení nákladů-student si alespoň část nákladů hradí sám, do této

kategorie patří:

- tradiční půjčka-v ČR tento typ půjčky existuje a nabízí ho např. Komerční banka-úvěr Gaudeamus, dále pak jsou nabízeny bankami kontokorentní účty;
- smlouva o lidském kapitálu sloužící jako prostředek financování studia;
- daňové zvýhodnění pro absolventy;
- půjčka závislá na příjmu-tento typ financování je využíván např. ve Velké Británii, Austrálii, na Novém Zélandu, ve Švédsku, Maďarsku, Ghaně.

II. dotační nástroje

- poukaz-podpůrný finanční prostředek státu na vzdělání (Holandsko, Švédsko,...);
- soukromé studijní konto-používá Velká Británie, Holandsko, Španělsko, Švýcarsko,...;
- spořicí účty na vzdělání-vyžívají se v Kanadě. [45]

Mimo tradičních půjček na vzdělávání, které jsou v ČR již zavedeny, by bylo dobré využít i jiných existujících a vyzkoušených prostředků financování vysokoškolského studia, např. zřízení spořicího účtu na vzdělání, na které by si budoucí studenti ukládali peněžní prostředky, které by se jim určitým procentem úročily.

Dále by bylo dobré zde zavést systém odloženého školného, kdy student, potažmo absolvent VŠ, bude splácet školné až v té chvíli, kdy jeho příjmy dosáhnou určité stanovené hranice. Výše školného, která byla zatím navrhována - 10 000 Kč za jeden semestr, je stále diskutovanou záležitostí. Výše školného by měla vycházet z výdajů, které jsou vynakládány na jednoho studenta, který studuje na vysoké škole. Tyto výdaje znázorňuje následující tabulka.

Tab. 6. Vlastní výpočet veřejných výdajů na 1 vysokoškolského studenta v roce 2007 v Kč

Výdaje ze státního rozpočtu na vzdělávání za rok 2007	Výdaje na terciární vzdělávání v roce 2007 (27%)	Veřejné výdaje na terciární vzdělávání za rok 2007 (84%)	Počet studentů vysokých škol v roce 2007	Veřejné výdaje na 1 studenta VŠ za rok 2007
121 652 407 000	32 846 149 890	27 590 765 910	363 000	76 008

Zdroj:[46, 47, 48]

Z výše uvedených výpočtů je zřejmé, že navrhovaná částka školného 10 000 Kč za

semestr, což je 20 000 za 1 rok pokryje pouze 26 % veřejných výdajů vynakládaných ročně na jednoho vysokoškolského studenta, ovšem tato částka bude znamenat při počtu studentů 363 000 značný přírůstek (7 260 000 000 Kč) peněžních prostředků na zkvalitňování terciárního vzdělávání.

Výše školného by měla být po vzoru většiny zemí různá pro:

- jednotlivé studijní obory;
- zahraniční studenty mimo EU;
- soukromé a veřejné vysoké školy.

[49]

Další neméně důležitou součástí systému odloženého školného je stanovit příjmovou hranici, od které se bude školné splácet. Podle příkladu VB by bylo určitě dobré stanovit hranici, která by byla vyšší než průměrná mzda v ČR (23 797 Kč). Dále by bylo potřebné stanovit určité rozmezí v procentech, které bude absolvent ze svého příjmu splácet. Například absolvent, který bude mít měsíční příjem 25 000 Kč, bude odvádět nižší procento ze mzdy na splátku školného a absolvent s platem 60 000 Kč bude odvádět procento vyšší. Toto odložené školné by mělo motivovat studenty i školy. Školy by se měly snažit, aby studenti byli dostatečně připraveni pro vstup na trh práce a získali co nejlepší zaměstnání a studenti by měli díky rostoucí poptávce po vysokoškolských absolventech také chtít dosáhnout určitého životního komfortu. Studenti by měli mít možnost zaplatit školné předem například o několik procent nižší. Zavedení školného by nemělo vést k poklesu počtu studentů terciárního vzdělání, jak dokazuje příklad Austrálie, kdy na vysoké školy nastupuje 94 % studentů, ale také Velká Británie s více jak 60 % studenty.

❖ **Přijímání na vysoké školy**

Na vysoké školy by mělo být přijímáno méně studentů nebo nároky na jejich přijetí by měly vzrůst, protože počet vysokoškolských studentů rapidně roste a je potřeba, aby lidé, kteří nebudou vyhovovat nárokům na studium VŠ, zastávali manuální práce a zaměstnání, kde je potřeba nižší vzdělání.

❖ **Výuka**

Studenti by měli mít možnost vybrat si pouze z několika předmětů, které se přímo týkají jejich oboru. Předměty jako je například tělesná výchova u právníků by mohly být pouze

volitelné a nezapočítávaly by se do hodnocení (student by za ně nezískal známku ani kredity). Do výuky by krom klasických forem hodnocení v průběhu semestru mohly být začleněny také eseje, které jsou využívány zejména ve Velké Británii - studenti se musí opravdu zajímat a získávat informace o problematice, kterou studují. Součástí studia každého oboru by měla být praxe, a to buď půlroční, nebo roční. Studenti studující cizí jazyky by jezdili do zahraničí na jeden rok, kde by si jazyk zdokonalili, studenti technických oborů by chodili do firem na praxi, aby věděli, jak to v praxi funguje, u studentů ekonomického zaměření by byla praxe prováděna například formou administrativy v nějakém podniku atd. U každého oboru by měl být povinný alespoň jeden cizí jazyk, protože jazyky jsou v dnešní společnosti velice důležité a téměř každá firma požaduje znalost alespoň jednoho cizího jazyka.

❖ **Ukončení studia**

Písemné závěrečné zkoušky jsou v mnohém spravedlivější, ovšem u této varianty zkoušek je velice důležitá kontrola. Studenti by měli mít všichni stejnou variantu testu a asi by měli skládat zkoušky v jeden den. Varianty písemných zkoušek by se měly každý rok měnit.

❖ **Bakalářské studium**

Po přečtení Bílé knihy terciárního vzdělání si uvědomíme, že absolvent bakalářského studijního programu není skoro vůbec připraven pro vstup do zaměstnání, a proto zde musí nastat změna. U bakalářských programů se téměř vždy předpokládá, že student bude dále pokračovat ve studiu navazujícího magisterského programu. Bakalářský titul v ČR většinou znamená velmi málo. Podle zkušeností lidí, kteří studovali v Austrálii, je zde bakalářský titul běžný a velké množství studentů již dále nestuduje, protože i s bakalářským titulem našli velmi zajímavé zaměstnání. Tato situace by měla nastat i v ČR. Absolvent bakalářského studia by měl být již zcela připraven pro vstup na trh práce.

❖ **Problém studentů ve věku nad 26 let**

Do 26 let věku je plátcem zdravotního pojištění za studenta, který se soustavně připravuje na vzdělání, stát a výše pojistného je 13,5 % ze stanoveného vyměřovacího základu za 1 měsíc. Studenti, kteří dovrší věku 26 let, patří do skupiny osob bez zdanitelných příjmů, a musí platit měsíčně minimálně 1 080 Kč bez ohledu na to, zda je zaměstnán či nikoli.

A tak často nastává situace, kdy za studenty musí hradit pojistné rodiče nebo si studenti berou půjčky a jsou již na počátku svého profesního života zadluženi. Proto by hranice, kdy za studenta hradí pojistné stát, neměla být dána věkem, ale spíše maximálním počtem let, kdy stát může za studenta pojistné platit. [50]

Závěr

Jedním z cílů této práce bylo porovnat jednotlivé systémy terciárního vzdělání a zjistit, který z nich je nejefektivnější. Dle mého průzkumu je nejefektivnějším vzdělávacím systémem systém australský, a to i přes největší výdaje, které jsou do australského vysokoškolského vzdělání vkládány. Australský systém patří k nejvyhledávanějším na světě. Absolventi i studenti australských vysokých škol jsou z většiny toho názoru, že jsou po absolvování vysoké školy připraveni pro vstup na trh práce. Australští absolventi jsou také po ukončení vysoké školy nejlépe finančně ohodnoceni, jak ukázal výzkum.

Jak se ukázalo, tak příčiny efektivnosti australského vzdělávacího systému nejsou ve formě přijímacích zkoušek, výuky, závěrečných zkoušek nebo hodnocení v průběhu studia. Tato kritéria byla u všech hodnocených systémů velmi podobná. Příčiny nejsou ani ve výdajích, protože to by nejefektivnějším systémem nebyla Austrálie, ale Česká republika, jejíž výdaje na terciární vzdělání jsou minimální oproti Austrálii a Velké Británii. Ani velký výběr předmětů nezajišťuje efektivnost vzdělávacího systému.

Důvodem efektivnosti se zdá být kontrola celého systému vzdělání a také motivace studentů, učitelů a celých vzdělávacích institucí. Studenti budou motivováni k dokončení studia, když jim vysokoškolské vzdělání zajistí perspektivní a dobře placené zaměstnání a když se jim investice vložené do vzdělání vrátí. Učitelé budou motivováni k lepšímu přístupu tím, že budou za dobrou práci lépe placeni. A školy se budou snažit studenty co nejlépe připravit pro vstup na trh práce, když budou vědět, že úspěšní absolventi "vrátí" škole finanční prostředky za to, že mají dobře placené zaměstnání.

Z výše uvedených důvodů by mělo být do systému financování terciárního vzdělání v ČR zavedeno odložené školné, které by nemělo odlákat vysokoškolské studenty, ale zkvalitnit systém terciárního vzdělávání v ČR a přilákat tím více zahraničních studentů, což by mělo vést ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR na světovém trhu. Ovšem musí se změnit přístup jak škol, tak učitelů a studentů a musí začít vzájemně spolupracovat a jít za jedním jediným cílem, a tím je **příprava pro vstup na trh práce**.

Co se týká 2. cíle, tak odpověď na otázku, zda se vyplatí investovat do terciárního

vzdělání, zní **ano**. Důvody jsou následující:

1. čím vyšší je stupeň dosaženého vzdělání, tím nižší je míra nezaměstnanosti;
2. čím vyšší je úroveň dosaženého vzdělání, tím vyšší jsou mzdy, které nám zajistí návratnost investic do vysokoškolského vzdělání.

V průběhu psaní této diplomové práce jsem se dozvěděla mnohé o vzdělávacích systémech ČR, Austrálie a Velké Británie. Také jsem si prohloubila znalosti o plánované reformě terciárního vzdělání v ČR, o které se stále diskutuje. Udělala jsem si vlastní názor na tuto reformu a také na to, co je potřeba změnit nejen u vzdělávacího systému terciárního vzdělání ČR, ale u celkového systému vzdělávání České republiky. O tomto problému ovšem moje diplomová práce nepojednává.

Seznam použité literatury

- [1] *Struktura systému vzdělávání v České republice 2009/2010* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010 [vid. 2011-01-08], s. 5-51. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
- [2] *Schéma vzdělávacího systému České republiky ve školním / akademickém roce 2010/2011* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání, 2011 [vid. 2011-01-10]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/files/CZSchema%202010-2011%20CZ.pdf>
- [3] *Struktura systému vzdělávání v České republice 2009/2010* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010 [vid. 2011-01-29], s. 19. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
- [4] *Struktura systému vzdělávání v České republice 2009/2010* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010 [vid. 2011-02-05], s. 31. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
- [5] *Struktura systému vzdělávání v České republice 2009/2010* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010 [vid. 2011-02-12], s. 34. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
- [6] *Struktura systému vzdělávání v České republice 2009/2010* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělání-ÚIV, Národní oddělení EURYDICE, 2010 [vid. 2011-02-17], s. 45. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-vzdelavani-v-cr>
- [7] *Studium v Austrálii* [online]. Praha: Portál o studiu, práci a cestování v Austrálii, 2011 [vid. 2011-08-22]. Dostupné z: <http://www.australie-studium.cz/studium-v-australii/vzdelavaci-system-v-australii/>
- [8] *Australský vzdělávací systém* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež, 2008 [vid. 2011-08-22]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/files/user-4/aussys.jpg>
- [9] *Austrálie* [online]. Praha: Geografický portál, 2011 [vid. 2011-08-24]. Dostupné z: <http://www.zemepis.com/Australie.php>
- [10] *Kurzy měn* [online]. Praha: Finanční portál pro odborníky a laiky, 2011 [vid. 2011-08-24]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/prevodnik-men/>
- [11] DOLEJŠ, J. Kritické myšlení a financování vysokých škol. *Britské listy* [online]. Praha: Občanské sdružení Britské listy, 9.12.2010. [vid. 2011-08-25]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/55958.html>
- [12] JEŽKOVÁ, V. a kol. *Vzdělávací systémy v zahraničí*. 1. vyd. Praha: Univerzita

Karlova, 1996, s. 11-13. ISBN 80-7184-078-5.str. 11-13

[13] PERNICOVÁ, ADÉLA. *Financování vzdělávání ve vybraných zemích* [online]. Brno, 2008. 42 s., 6 s. příl. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Ekonomicko-správní fakulta. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/172179/esf_b/Bakalarska_prace.pdf

[14] *Zpráva o srovnání právních řádů vybraných zemí v oblasti financování terciárního vzdělávání (s důrazem na nástroje finanční pomoci studentům)* [online]. Praha: Havel&Holásek advokátní kancelář pro MŠMT, 2009 [vid. 2011-09-01]. Dostupné z: http://ipn.msmt.cz/data/uploads/projekt_3/Zprava_o_srovnani_pravnich_radu_vybranych_zemi_v_oblasti_financovani_TV.pdf

[15] *Preschool, school education, Australia* [online]. Australia: Australian Education International, 2011 [vid. 2011-09-04]. Dostupné z:

<http://221.121.69.112/AEI/CEP/Australia/EducationSystem/School/Preschool/default.htm>

[16] *Australský vzdělávací systém* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež, 2008 [vid. 2011-09-04]. Dostupné z:

<http://www.icm.cz/australsky-vzdelavaci-system>

[17] *Vocational Education and Training* [online]. Melbourne: Studies in Australia, 2010 [vid. 2011-09-05]. Dostupné z:

<http://www.studiesinaustralia.com/types-of-education/vocational-education>

[18] *Higher education-Undergraduate* [online]. Melbourne: Studies in Australia, 2010 [vid. 2011-09-05] Dostupné z:

<http://www.studiesinaustralia.com/types-of-education/higher-education-undergraduate>

[19] *Higher education-Postgraduate* [online]. Melbourne: Studies in Australia, 2010 [vid. 2011-09-05]. Dostupné z:

<http://www.studiesinaustralia.com/types-of-education/higher-education-postgraduate>

[20] *Britský vzdělávací systém* [online]. Praha: Národní informační centrum pro mládež, 2007 [vid. 2011-09-08]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/britsky-vzdelavaci-system>

[21] *Vzdělávací systém v Anglii* [online]. Praha: Information Planet, 2011 [vid. 2011-09-08]. Dostupné z:

<http://www.studiumanglie.cz/studium-a-skoly-v-anglii-velka-britanie/vzdelavaci-system-anglie-velke-britanie/>

[22] *Souhrnná teritoriální informace Velká Británie* [online]. Londýn: Zastupitelský úřad Londýn, 2011 [vid. 2011-09-10], s. 2, 3, 11, 12, 21, 23, 25. Dostupné z:

<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/velka-britanie/1000687/>

[23] *Primary and secondary* [online]. British council, 2011 [vid. 2011-09-14]. Dostupné z: <http://www.britishcouncil.org/portugal-educacao-primario-secundario.htm>

[24] *British Education System* [online]. West Sussex: Bright World, 2011 [vid. 2011-09-14]. Dostupné z: http://www.brightworld.co.uk/guardianship/details.asp?page=british_education_system_43

[25] *Education system in the UK* [online]. London: Kaplan international, 2011 [vid. 2011-09-15]. Dostupné z: <http://www.kaplaninternational.com/resources/education-system/uk-guide.aspx>

[26] *Further Education System* [online]. USA: UK International Student, 2011 [vid. 2011-09-15]. Dostupné z: http://uk.internationalstudent.com/study_uk/education_system/further_education.shtml

[27] *University education in the UK* [online]. London: Uniguru, 2011 [vid. 2011-09-23]. Dostupné z: <http://www.uniguru.com/studyabroad/uk/top-best-university/uk-higher-education-system.html#h2>

[28] *Vzdělávací systém ve Velké Británii* [online]. Praha: Kaplan international college, 2011 [vid. 2011-09-23]. Dostupné z: <http://www.kaplaninternational.com/cz/informace/education-system/vzdelavaci-system-ve-velke-britanii.aspx>

[29] BRENDLOVÁ, S. *Reálie anglicky mluvících zemí*. 2. vyd. Plzeň: Fraus, 1997, s. 37-38. ISBN 80-85784-87-4.

[30] MATĚJŮ, P. a kol. *Bílá kniha terciárního vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009. ISBN 978-80-254-4519-8.

[31] *Maturita 2011* [online]. Praha: Nová maturita, 2010 [vid. 2011-10-11]. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/maturita-2011-1404035432.html>

[32] *Dvě úrovně obtížnosti povinných zkoušek a právo volby žáka* [online]. Praha: Nová maturita, 2010 [vid. 2011-10-11]. Dostupné z: <http://www.novamaturita.cz/dve-urovne-obtiznosti-povinnych-zkousek-a-pravo-volby-zaka-1404033581.html>

[33] *Effectiveness (Efficiency)* [online]. Praha: Management Mania, 2011 [vid. 2011-11-16]. Dostupné z: <http://managementmania.com/efektivnost>

- [34] *Odložené školné v Austrálii* [online]. Praha: Liberální institut, 2009 [vid. 2011-11-29]. Dostupné z: <http://libinst.cz/clanky.php?id=904>
- [35] *Velká Británie* [online]. Praha: Vaše evropská unie, 2011 [vid. 2011-11-29]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/eu4you/velka-britanie1>
- [36] *Průměrná hrubá měsíční mzda 2000-2010* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2011-12-01]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/mzda_v_kc
- [37] *Odložené školné má více zemí, ČR si bere příklad v Austrálii* [online]. Praha: MACH, J., Novinky.cz, 2010 [vid. 2011-12-01]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/203044-odlozene-skolne-ma-vice-zemi-cr-si-bere-priklad-v-australii.html>
- [38] *České školství v mezinárodním srovnání: Stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD-Education at a Glance 2011* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011 [vid. 2012-02-01], s. 78. Dostupné z: www.msmt.cz/file/17526_1_1/
- [39] KRAFT, J. Mohou být investice do vysokého školství v ČR racionální? *E+M Ekonomie a management*. Liberec: TU v Liberci, 1999, roč. 2, č. 2, s. 16-17. ISSN 1212-3609.
- [40] *Míra nezaměstnanosti v populaci ve věku 25-64 let v členění podle vzdělání* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012 [vid. 2012-02-10]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tps00066>
- [41] *Plat vysokoškolsky vzdělaných lidí je v průměru o 30% vyšší než průměrný plat středoškoláků* [online]. Praha: Profesia CZ, 2010 [vid. 2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.platy.cz/analyzy/plat-vysokoskolsky-vzdelanych-lidi-je-v-prumeru-o-30-vyssi-nez-prumerny-plat-stredoskolaku/42442>
- [42] *České školství v mezinárodním srovnání: Stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD-Education at a Glance 2011* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011 [vid. 2012-02-13], s. 57. Dostupné z: www.msmt.cz/file/17526_1_1/
- [43] *Průměrný nástupní plat v červnu meziměsíčně klesl na 21330 Kč* [online]. Praha: Eurozprávy, 2011 [vid. 2011-02-13]. Dostupné z: <http://ekonomika.eurozpravy.cz/ceska-republika/30167-prumerny-nastupni-plat-v-cervnu-mezimesicne-klesl-na-21-330-kc/>
- [44] *Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2010* [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2010 [vid. 2011-02-14]. Dostupné z: http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/Absolventi_VS_2010.pdf

- [45] NEPOLSKÁ, K. Nástroje na financování investic do vysokoškolského vzdělání. In: JÁČ, I. a kol. *České podnikatelství v evropském prostoru-2004*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 45-46. ISBN 80-7083-820-5.
- [46] *Celkový přehled výdajů státního rozpočtu podle kapitol* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2007 [vid. 2012-02-14]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/622_2006_P3_pdf.PDF
- [47] *Statistická ročenka vědy, technologií a inovací Česká republika a mezinárodní srovnání v období 2000-2008: Investice do vědy a vzdělávání-Výdaje na terciární vzdělávání* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010 [vid. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1005-10>
- [48] *Statistická ročenka vědy, technologií a inovací Česká republika a mezinárodní srovnání v období 2000-2008: Lidské zdroje pro vědu a technologie-Studenti a absolventi terciárního stupně vzdělávání* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010 [vid. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1005-10>
- [49] *České školství v mezinárodním srovnání: Stručné seznámení s vybranými ukazateli publikace OECD-Education at a Glance 2011* [online]. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2011 [vid. 2012-02-15], s. 84-85. Dostupné z: www.msmt.cz/file/17526_1_1/
- [50] *Zákonné zdravotní pojištění* [online]. Praha: BusinessInfo.cz, 2011 [vid. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zakonne-pojisteni/zakonne-zdravotni-pojisteni/1001911/56795/#obzp>